

از من و گزنی بگوزی برود کاف فارسی کنایه از نهایت بقدری و بے اعتباری شرف و دمای
 عاریت و دورزیست و ریش عمل گزنی بگوزیت و گزیدن چشم چشم زخم رسانیدن مزارع صاحب
 سے چاک تیل بود مع بزیدن چشم و بخریخ توامان یافت از گزیدن چشم و گزباز آنکه گزقا صی کنه
 ماطخه را سے جور قاص گزباز آید نیم و کند وقت باقیال انگ جرم و باندا ز جنبه مقام نیاز و
 بهر کف و دگر گزید از کیش ناز و گزک هر چه بدان نغز و ایق کنسند و شراب خوردن چون کباب
 و پسته و بادام و سیب و انار دانند آن دور بران مطلق نغز و ایق و ظاهر امر کب است از گز از باب
 گزیدن معنی خوردن و کاف نسبت و معنی دور و ظاهر است کلمه سے گزک ضرور نباشد شراب غفلت راه
 دولت برانش حاصل بقدر کباب خیر است و گزک زدن زخم کشنج و می زخم از اب برداشتن مایه بود
 میرانی سے دل خون گرفته است که دشمن هم از غمش و درسم کشیده روے جو زخم گزک زده و گزید تو زدن
 کنند آفت چشم زخم و جران و ما خود است از گزیدن و با لفظ آمدن و یافتن و کردن و در سبیدن و
 رسانیدن و درختن و کشیدن و در آستن بستل سیوم در لفظ آئینه و چهارم در آئینه چینی گذشت
 و میر خسرو نے اسپم در نور ساند گزند و جان منست آنکه باند ترند و ظهوری سے کشم چند از چند نامح
 گزند و ضرور است بدستی صبر چند و در محبت مار از ریمان ترسد نیز باید سلطان ابراهیم مرزا
 جامی سے شیندم که چشم تو دار و گزند سے و همانا که اقا و برورد مندی و حکیم سی سے کفش
 سوخی گری آه مند و در گریست بودی بگردد گزند و نظامی سے چه خوش استانی زردن پنجمند
 که بزنا گزیدند ناید گزند و اگر کل خزان باشد بلند و ز تاراج طفلان نیاید گزند و فرودوسی سے تو بر
 خویشتن گزکنے صد گزند و چه آسانی آید بران ارجمند و عبد الله با تقی سے چنین خواست آن ایمان
 بلند و که بر اهل خوارزم ریز و گزند و گزیده و ندان زده چون سگ گزیده و مار گزیده و کودکستان
 گزیده و این استعاره است مزارع صاحب سے از خوبی خویش و گهزار می کشد و خون است شیر کوک
 بستان گزیده و راه بر گزیده گز بختین غی معروف و دسته اودن نعمت خان عالی در حوز خایمان خانجان
 بهادر سے سوخته از که و سے و شلم و از خط بے گزند ترانے و دضم اول وضع دوم و بختین گزود
 و گزراں دگر بر چاره و تدبیر و نفی آن لفظ ناکند گز نیست چاره نیست گزیدن با فتح برودن بدین
 گرفتن و نفیس زدن و تر سیدن و در بختیدن درین مجاز است گزای گزاینده چون زبان گزای بگزای
 جانگزی . مردم گزای . خامه گزک . دشمن گزای . دولت گزای . گزای . ظهور سے سے نام ذواق
 میرم زبیر کام سچک و راه مهاد بر لب انجرف زبان گزای را و ز عمر برده و حالت کدی شیرینے
 ذواق عمر گزاینست همان قدر غی است چه گزین باضم تحب پسندیده و با لفظ کردن استعمال دور ترکیب
 و فاده معنی فاعل کنه چون خلوت گزین و خواب گزین . و در گزین و جرحت گزین . و عزلت گزین . و
 عشرت گزین و خواجه جمال الدین سلطان سے کردم غمش بر جان گزین ایش فدا صد جان ازین

جان گرچه باشد نازین پر بزمی مان کے رسد صبح اسپین اہل کشتاخ بالہتم دلیر و نجیب
 و با لفظ شدن و نشستن و رفتن بہستل طالب آملی سے بخارفتہ شد برعوش کشتاخ بہ جو دست
 ناز بر توسن نشاندی + پسہ کشتاخ . کشتاخ سہر . کشتاخ دست کنایہ از جالاک و سبکہ دست
 نظامی سے دلیر و ٹھکوری دوا نشس پرست + بہ تیر و شمشیر کشتاخ دست + کشتاخ گوی و کشتاخ زبان
 بیجا با گوی و بیخرفہ گوی پسین و بحث حرف زدن گذشت نظامی سے ازین برہم فصولان کشتاخ گوی
 زبان بوا حکیمان دوا از خو سے + کشتاخ رو سے کنایہ از بی شرم و بیجا نظامی سے کہ کشتاخ رو سے
 برین دوا شست + کہ در بر وہ پوشیدہ کند اشتمت + کشتاخ چشم انکہ از چشم ہے ان غضب
 و غصہ ظاہر شد دہر کہ چشم را ملاحظہ نماید پتی در و نشس جائے کند یا انکہ از بیج ہلکہ و آفتی چشم خود را
 برہم نرند و پوشد بلکہ جار چشم ہا درین دلیل کمال تہور و بیباکے است نظامی در توفیق
 طزل سے غضبناک و خوزیز و کشتاخ چشم + خدا آفریش زبید چشم + کشتاخ بال لفظ رفتن
 و کردن بہستل طالب سے کشتاخ اگر رفت معذور و طالب + بتی کہ لب یا مخصوص تب
 نباشد + کستہ ما خود از کسترون درجہا ترکیب مفید معنی فاعلیت گردد جان مرد و فصیح و فصاح
 بیغ کستر . تنگ کستر . آشوب کستر . جفا کستر . جو کستر بہستم کستر . قفا کستر . آفاق کستر . خوان کستر
 جگر کستر . داد کستر . راہ کستر . شکایت کستر . سایہ کستر . بنی کستر . نادہی کستر . شد کستر . گہر کستر
 نظم کستر . فرج کستر . فیض کستر . دام کستر . مسلسل کستر . بحر کستر . بحر کستر سے . نور کستر . نام کستر
 ہنگامہ کستر . سخن کستر . عطر کستر . نہر کستر . شیخ خیر از سے لطیف کرم کستر کا رماز + کہ دارا خلق است
 وانا سے راز + بادور سایہ در خانش + کسترانید فرس بوسلمون + لا اوری سے اگر خواہے کہ باشی
 جاہ و اند + بساط عدل کستر و زمانہ + نور الدین ظہور سے خوان ابدہ فعل ظہور سے کستر ان +
 متوسے کزد خیرہ کند استخوان من + گسل پیمان گسل نعلن گسل . جان گسل . خوش گسل . نر گسل
 دل گسل . شاوے گسل . عہہ گسل . گسارون و گساریدن باضم خزون . و نشستن دور برمان بودہ
 کہ صبح بکاف ناز سے است و در چہا کبر سے یعنی گذشتن مخلص کاشے سے می بسا غویا شد
 بزرگوش چشمت + کہ بادہ خون جگر شد بجام بادہ گساران + علی خواہے سے زمین برسم ادب
 و نشس عقل کل برسید + کہ در ناسے کہ کشتے جنین مدح گسار + میرزا شیخ بن شریف خان سے
 درد کشت بادہ محبت بایم + پیمانہ گسار بزم الفت بایم + آئینہ نقاد و دولت بایم + با ایتا ہمہ
 سنہنی نو و صورت بایم + درین لفظ در شمار ایشان بسیار واقع شدہ چون پیمانہ گسار بادہ
 گسار . اند وہ گسار . عکسار . مدح گسار . گسار ہار و گسار بجام و گسار عثمان کنایہ از
 مردم بید و مرکب سے قید خلیع العذار کہ بہ طرف کہ خواہ راہ رود معاہدہ اللہ سے فرستاد فوجی
 ز شہر انگنان + بہ بنال خصم کستہ خان + عوشے سے زباک بہت و زوزہ صلابت

کستہ
 کستہ
 کستہ

سلاست دوست و فلک نکرده غمان و صبا کسته بجام و طبر الدین فارابی سے میان عالم و
 جاہل بین قدر فرق است و کہ او کشیدہ غمان است و این کسته چهار کسته بی از صفات
 کمان است و کشیدہ آب ہونے ہندی سے زبیں کشیدہ نم نثر آب چشم پر خونم و سپہ حال کمان
 کسته پے وارو و کسته دل آرزوہ دل میر مغزی سے و دواع کن کہ ہم اکنون ہی خواہم رفت و
 کسته دل ز نشا پور و صحبت جاب و کسته غوغا بر طرف شدن شور و غوغا کسته نشان
 طایرے کہ بسبب خراب شدن آشیان از آشیان خود و راقادہ باشد فیضی سے ما و تو دو نو اسیر
 جانیم و مرغان کسته آشیانیم و کسته دم بفتح دال انکر از بس دویدن مانده شدہ شدہ نفسش
 کسته باشد ظہوری سے مگر کہ در پے بویت و دیدہ بود صبا و کہ وقت صبح شش خوش کسته
 دم و دم و دو کسته بغم دال جمال الدین سلمان سے ما و چون دم کسته سر باید کو فتن و
 کار ما دم کسته نیت کار بر سر و کسته بنیاد مستاصل و بر کنڈہ بنیاد میر حسرت سے کرتا نم بزور
 بیداد است و در نہ صبرم کسته بنیاد است و کستن و سخن و کسلیہ ن و کسل بضم اول و کس
 دوم و در سنوم سکون آن از ہم جدا کردن و در ہم جدا شدن و کسل امر و نمینی و در زما روز بخیر در
 و مثال آن کہ دراز داشتہ باشد حقیقت است دور غیر آن استعارہ و تشبیہ سے سخنز فغان خرد
 کستم و ترسم کہ غصے است بہ عین غم و سے بندہ کسته صاحب توان آسان کسته
 سهل شد گر نباشد منتظم و نبای من و در با نعل کشادہ بسا حل نہادہ رو و دیگر کہ ام سبیل کسته
 بند را و ز کلاکت تازہ من شعر تر نمی کسلد و ز شاخ سدرہ طوبی نہ نیکد و اگر چہ رشتہ ز ماوار کردہ
 خود را و ز جو یار تو آب گہ نمی کسلد و تمام غم شریل برین دیرہ است فغصے فغانے سے تا کسل
 از جہانیاں بنیدہ امید بہ بیم دادہ پیوند و ظہورے سے نگسلد آہ چہ در خواب و چہ در بیدار و
 کردہ پیوند با ندوہ رگ دریشہ ما و دالہ ہر دو سے نیز طبع از کسوف فتن و در بیت اشرف و
 زمین مجالت ہم از لب نگسلد و ملاشانے تکلو سے جواز بر ہم آدلم کسته شود و چو بگذرے
 ز برم خاطرم شکستہ شود و میر مغزی سے ازان زمین کہ برداشکرے بود انوہ و نہ کسته شود چون
 کسته شد لشکر و کلیم سے خواہ کسوف شستہ طاقت ز بیم و تاب و دیگر کلیم آرزو آن بیان است
 سراج و محققین میفرمایند استحال کستن و قسم آری کی چاکہ کستن فیض کستن عہد و پیمان بین
 صورت تکلم فیض لا یتقطع و عہد و پیمان را در زمین شستہ تشبیہ کردہ لفظ کستن آوردہ دوم ہلکہ در بیان
 کستن لفظ حرف آرد و چنانچہ در اکثر این ابیات و درین صورت کسا ط منی رشتہ است یعنی شستہ
 محبت و در تباط قطع کردہ مدد رنگ کستن تکلف این را درست کینم یا لکہ شاد است و در لغت لشکر
 سند می باید کہ حقیقت چیست مدد لفظ کسل ترکیب کلمہ ز فغصہ معنی فاعل نماید چون بیان کسل مع
 الشین المجرشش بالضم طالب تر شدن و با بر رفتن مادہ بار و در شدن و جنت خواہ و بالفظ

داؤن و گرفتار مستعمل شیخ ادوی سے ماویان را برسم فتح ابواب و واو گشتن تمام شد در آب و نظامی
 سے زدشت آن نگہ را در ہر زرنے و بگشتن آید نگاہ و راہ و نے و بفرمان خدا زو گشتن کرد و خدا گفتے
 مشکفی در پذیرد و گشتن مراد و شدن و یعنی گشتن و برگشتن نیز آمدہ سے نظر کردن بخوان دین
 سد بیت و معاذ اللہ کے اڑین گرد و مرزا صاحب سے بلبل عبث بخوردہ کل چشم دوخت و
 برہرز سے کہ سال نگہ و رکاب نیت و مطالعہ کردن عبد الرزاق سے گشتن بمسائل درش تمام بود
 ہسم نارسا دلائل و ہسم نا تمام بحث و مرزا النان اللہ انالی سے کتاب خانہ عالم ورق ورق گشتن و
 خط زو دیدم گفتیم کہ مدعا اینجاست و گشتن زون و گشت کردن ا بفتح سیر کردن و گردیدن حسن
 و لم سے سے باوہ کلکون بہہ تا سوی کل گشتے کنیم و بار من چون کل تکلیفست مجن بازا آہست و
 مولانا نبائی سے بزندان غم جوں لالہ در خون کے بودیاب و کہ چون ز کس قدح برکت نم گشت
 جن باوہ سے چون غم کے منگ گشت خون بہ زحمت تحصیل حاصل می کنیم و زمین می خورد باید کردن
 رساندن در نقش گشت کردن بیاہ گشتہ منقلب گردیدہ در عمل لیکن زمین می چشم گشتہ است تھا
 گشتہ استاد مسجدی سے ہی کردہست پہان شاعران را و قریح آن کو رطلون چشم گشتہ و گشتہ سر
 قلب سر گشتہ بر خرد سے گرجہ سوز دل مرزا تابتہ کے دہش چشم خورشید آب و ایک جو خورشید
 بود جلوه گر و ذرہ بنا چار شود گشتہ سر مع الفار گفت و گفتار و گفتارہ باضم صل
 بالمصدر گفتن و اضافہ آن لطرف لب زبان چشم آمدہ مرزا صاحب سے نیت با گفتار کیفیت
 گفتار چشم و خوشتر است از عمل گویا چشم گویای مرا و فائدہ ضابطہ فارسیان است کہ در بعض
 مواقع کلمہ گفت را کہ بعد جملہ ما چار باید آورد و مقدر آورد و متولہ آنرا در ظاہر متعلق بہان جملہ ما قبل سازند
 بخانجہ گویند خرید یا گشت کہ فلان با من چنین گوئے جاسے خرید و گفت ہر نیت و گفت سے
 فلان تا آخر دازین قبیل است درین بیت شیخ نظامی سے کہ کردشان سے شکر کشان و کزین بہ عمار
 نباشد نشان و دہمین درین قطبہ دروید چون از دہاو کوزن و چشمی کہ دورفتد از رنگ وزن
 کہ درین جہ نرم آہنے دیدہ و کہ یولاد اورا بسندیدہ و خیر اللہ کمال تمیل سے کل ز بلبل طرہ شد زن
 جامہ بر خود بارہ کرد و زانکہ تیر بگوی آت را طافت گفتار نیت و شکر بارہ بیجا ب باطل
 بریشان و در ہم خک شک مسلسل پہل و دارہ از صفات زما را ز تشبیہات دست سے سخنہ ان چہ
 مخلص حدیث زلفت کو زن کن و کہ میگردد ز گفتار مسلسل لال و سوا تر و طفر سے و سے کند و بر من
 سے برست و کہ در ہسم باشم جو گفتار مست و سنی سے جو صید گفت بہ پہلو بہت او بر زم
 مرا بگشت ازین گفتہا سے پہلو دارہ و گفتگو کردن فرنگے بسک رسم است فرنگیاز کہ تولد سگ پرورد
 و مدام با خود دارند و با او بازی کنند و چیز ہے نویب انکر نزدین امر نقل کردہ اندہ اللہ اعلم بالصواب
 یرنجات سے دیدیم مست حرف نگاہ ترا بفرہ و بچون فرنگی کہ بسک گفتگو کند و گفتگو شدن

کنند و گفتگو شدن در وقت بیگانه کردن و نشان سخن کاغذی است و کشتن ملاحظه از بچسبیدن کفن و کسب کیم بر سر کفن گفتگو کنند و علی قرآنی است
 این رفت بر سر بوی که در وقت شود و هر روز این حالت صد گفتگو شود و بر این عشق از دل با جوی که ما این گفتگو و بشارتی کنم
 غزالی بر سر بیادانه با رقیب گفتگو کنم و تا در میان نفعی احوال او کنم و گفتن بر سر و دینی هر روز نوشتن و کردن بشارت است در وقت مسلم
 از نوعی گوید که گفته به یک نکته ز صفت تو بخود و کل کاغذ و خواججه از سر تا نو برده بر فرد جام با مطرب گوید کار جهان بگام صحت
 ترک جهان گفتن اول خوشه است نه نماند به که احوال جهان از ان خوش است و کیم به توبه می گفتیم ز بس تطیفت سید روان
 دلی به می چکد صد توبه از میخانه و ذوق با ده ام به و نشان گفتن یعنی نشان دادن اسیری لایبی
 سه درد خود با هر که میگردم میان و از هر پیش کس نمیگفتی نشان و وجه میگوئی یعنی چه فراموش
 میرسانی ظاهر و جدی از طرفت در من خود فراموشی که می شوی و نه دست راست که دورش کنی
 چه میگوی و دل آن زمان که ز با بود بود در خور پنج و کنون که مال تر شد بعد ازین چه میگوی و هر
 ضابطه فاسیان است که در بعضی مواضع کلمه گفت را بعد جمله حذف کنند و مقول گفت را در ظاهر متعلق
 بهمان جمله با قبل سازند چنانکه گویند خدیو یار است که ای فلان ما بن چنین بگوی یعنی خدیو یار است
 و گفت که ای فلان ما بن چنین بگو و ازین قبیل است درین بیت سکنه ز ما ره که که در نشان سو
 لشکر نشان و زین ره چه باشد و عار نشان و ای که گفت که ازین به تا آخر چنین درین قطعه
 در و دید چون از داد در گوزن و چشمی که در افتاد سنگ دزن و که درین چه بزم آست و ده
 که بولاد اورا پسندیده و گفتگوی و گفت و شنید و گفت و شنود گفت و شنود گفت و شنود گفت و شنود
 هنگامه و بر خاشخا و خاشخا از سر عشق زنت که آید بزبان و سابقا می ده و کوتاه کن این
 گفت و شنود و ظهوری از فلان ز مال رسوا عجب نیست و اول با درش این گفت و شنود کرد
 عونی از عمری گذشت و گفت و شنود با تو روزی که ای بے نصیب بگو چشم و آینه و ابلم و
 خالصی من دعا میکنم این شوخ تو دشنام بده و با تو هر کس بوس گفت و شنود می رازد و
 مذاحائب من لب از گفتن خبر دار و نه گوش از استماع و در بیان اهل دل گفت و شنود و
 دیگر است و درای کاروان یوسف شناسان را بوجد آورد و گفت و گو می مردم نیست پرده
 خدا جورا و زلالی از گفت و گو بی برده در و نام و سخن بسخن آید بر زبانم و بر زبان گفتگو
 تلخ گفتار سفیرین گفتار خوش گفتار بسجده گفتار بگفت گفت و گو می کنایه از قول و فعل
 درین ظاهر اصطلاح قلندران ولایت است میرنجات سه درد مندان تر گفت و گو می باید و
 به جا گفت و گو می مردم می باید و گفتار درم نماند و مربوط به بریشان طرازی و می گذرد
 بر من می برست و که در هم نباشم بگو گفتار مست و مع اللام کل باضم مطلق
 بر فرد کمال ان که عبارت از در است اطلاق کنند و به معنی کل کلاب باضاده نیز آمده و مجاز
 بدیع شهرت گرفته و حسی است که ماز و مشکفه است ز کلدار خوش و کل کل ز فاده برداری

تا بشن مگر به روزمانی سے انکہ بر دامن گلی از خون مظلومان داشت به ظالم بر عم کا جزا جرم باشد
 عاقبت به و بعضی منی انکہ در تش و رنگ سرخ هم آورده اند و بنی نیچو دولت و خایه و خیاچه
 میگویند از کل تو اینها میشتوم بنی بد دولت تو طالب کلیم به عزت گل بلایت است از زبیر را
 ایام تاج تارک نیامی کند به سالک یزید سے زیروست چرخ گردیدن گل بے فطرتی است به
 مہر بر آہ طرز کے قضا باید زدن به جلالی ابن کاشی سے زہار کو از عیب کسان چشم پوش
 حیف است کہ این آئینہ کلاہ شود به نوری نیشابور سے اگر زانکب کلگون شدہ لاله
 گون زمینہ به تران شدن پریشان کل ماضقت اینہا به صد و ششہ خرد عقل کہ خاری کشد از پا
 اینہا گل است کہ بیکانہ عشق است به و اصطلاح قمار بازان این است کہ کسی نہ آسے خود را پیش
 میری باط آورده جمع کند و لگا به اردو ہر گاہ قمار بازان در وقت قمار باختن دادا گویند این کس
 ہمہ آن ذرا سے خود را کیم تہ برابران دادا بھند و بگوید کہ ما انہم را مقابل جمع دادا ہما دیم حساب
 مینا بازار در تعریف بزار نوشته چون سرمایہ داران نقد خرد دست بر کبہ شکیب می افشانند
 بر رخ او کہ از مشکبار سے زلف عود قمار است کل میخوانند عرفی سے کلہ نیامد ہما کل ہمدست و زہ
 بین خوش استونی کہ تو ناز میفرستی به و منی اول شگفتہ تازه تازه سس سیراب خوش رنگ
 نیرنگ بے رنگ ششم فردش ششم فریب نوزبوی بیل شکار بھار نردمن بسو خرد دست
 خردہ شوخ چشم ہرزہ درای خود رای از صفات و گند محل صغیر مصحف کوشن بیکان مشعل
 چراغ قہاب سفرہ کاسہ بسو بشیثہ ساغر جام بیالہ پیانہ عروس طلسم از شہما
 اوست عرفی سے قہاب کل از ہم شکافہ نصب شاخ به و زلموہ اوسیب قمر لعل تراید به از بلیسکل
 خاموش دل باغ گرفتست به اورا چہ گند محل کل دیر تر آید به خارجہ جمال الدین سلمان سے یار این
 شعر سیاہ توجہ خوش یافتہ است به کش جریمن و طلسم گل استر است به نہاد گندہ کل من کل از
 زرد و لعل به نہادہ اندو در و میکنہ زندگاری سے صبا شراب صفار نکت در بیالہ کل به بیک بیالہ
 بل گشت روی کل آری به سعی کن ز سفرہ کل ہم پر گے پر سے به کز جن زرد بیل شہرت کھانک
 صلا به اوصد الدین انوری سے پیش بیکان کل و خیر بیار پے انکہ به نانسازنہ کین و نساکنہ جدل به
 بر محیط فلک مالہ سپر سازد ماہ به بر بسیط کرہ از سبزہ زردہ پوشند مل به جلال الدین عصفہ سے ورون
 جہرہ زنگار بہ سپیدہ دی به عروس گل شود از بانک بیلان بیدار به و دانش سے درین بہار ز جوش
 نشاط دل دانش به شراب نغمہ جو بیل ز ساغر کفوشش به منزا صاحب سے آری زور دانش
 بیل درین بہار به خالیت از کلاب بردت سہری کل به صحبت نیکان بود کسب نفس طیبان به
 میخو دیاقوت در پیمانہ کل تراہا به و کلتانیکہ ز زخان نغمہ بہ و آری گفتہ به کوشش کل کو سوار
 بہار سیاہ نیست به عالی سے سفیدہ خار بادہ وصل تو بود مہر به در جام کل شہد ششم

بازگشت

بز ششم شراب صبح به سخن شوکت سے از صاف رنگت بوی تو دردی که مانده بود و در شریف کل قدح الکریم
 خواجہ آصفی سے شہاب سیرخ وزرد آئین در ہم بہر بیکر کنی چہ دورنگی را ہمہ در کاسہ کھاسے رخسار کن چہ قاسم
 شہیدی سے صفحہ کل در چمن گوی نقاب یار بود چہ می کند از دست رہ بر سینہ ام از بوسے خود چہ خان
 آرزو سے کند تا صبح محشر شا در روح پاک بسیل را چہ کسے یکبار از بخشہ ثواب مصحف کل را چہ دیا قطف وینہ
 مستحل سے طالب زبان امید مید کھای باس چہ دازگون سیرت آسے کوکب یارہ ام چہ سر کل
 شاخ کل زر کل تخم زر سے کہ در میان کل میباش کل کلاب و کلسرخ و کل امرد کل امرد سعوف
 دآن ترجمہ وز دو جویم است خواجہ شیراز سے شکفہ شد کل حرار کشت بلبل است چہ صلا سے سر خوشے
 ای عاشقان بادہ برست چہ خواجہ جمال الدین سلمان سے باد صبا بو تو در باغ رفته است چہ پس خوردا
 کہ بر کل امرد رفته است چہ شیخ شیراز سے کل حشس جو عارض خوابان چہ سنبلش بجز زلفت محبوبان چہ
 ملاحظہ سے زخوی جمال بتھے چون کل کلاب شد است چہ شقایق از حد بخت کل کباب شد است چہ
 قرباش خان امید سے جو بلبل است ز تنہ سے ہمینہ فریادم چہ بود کلابے ی چون کل کلاب مرا چہ دور
 مند وستان شراب دوا تشہر اکا ازین کل کشند کل کلاب گویند کل انشی بیان کلسرخ داز کل سوی
 نیز گویند خواجہ آصفی سے درین پیار جو پروانہ و جو بلبل سوخت چہ کل چراغ و کل انشی نیر آرا
 دازین بیت عبد اللہ وحدت فی مستفا و میشود کہ کل انشی آن کلسرخ نیز رنگ است کہ در عرف ہند
 سد کلاب خوا ننداد ہمیشہ بشکفہ و بصورت کل کلاب ہاشد سے دفا دشہرم مجواز سے کہ رخ
 افروخت چہ کہ لالہ عطرا کل انشی کلاب نزار و چہ دخان آرزو میفرماید این بیت ہر دو مصرع علیحدہ
 در دو بیت دیگر این غزل نیز دان نیست سے ہمیر و الکہ بگرداب زندگی رفته چہ دلم بہ عشق تو باکے
 ز پیچ و تاب نزار و چہ در متبع دوا دین ظاهر است کہ درین بحر مہین چارہ را سہو پیش بنامہ لب
 استخوان کہ درین ورطہ افتادہ اند قائل کل با دام سعوف و شکوفہ با دام نیز گویند خواجہ آصفی
 سے یا ضریبہ زخمی سیرخ کلعدار ازرا چہ بود شکوفہ با دام نو بہار ازرا چہ صائب سے مارا کہ چشم تو از
 چشم تو خوشتر چہ با دام سفای کل با دام نزار و چہ کل بارسی بای فارسی کلنار بارسی کل بیت
 نجابت سیرخ و خوشتر نگ و کل صبرگ و لالہ صبرگ بیان کلسرخ کہ عطای افراد نوع خود است
 مسیح کاشنے سے با کل صبرگ زین تیان نزارم سچ کار چہ ہسم دل صد کنت من شہد کل صبرگ
 من چہ خواجہ جمال الدین سلمان سے کل صبرگ ز صبرگ بہد شو خوانی چہ تا بران خوان نو بلبل
 خوشخوان ہاشد چہ بلبلان بکل صبرگ سر ایند سرود چہ عاشقان بر رخ مشوق نو از نہ غزل چہ
 سے چون کل صبرگ صاحب در میان خاززار چہ ز شمشیر حوادث لب بر خندہ ایم چہ کل کل
 سے زن بار سا چون کل بار سے چہ برون از قنادہ ز پر وہ سہرا چہ و بعد تیغ معلوم شد کہ کل صبرگ
 بیان کل کلاب است و در زند وستان کل ہاشد نہ در بعضے ز بعضے در گما بسیار دارد و کل بار

کز به از کله ابرو طغرایه جواخده پوشی ترید بشاه کله ابرو زیباست بر دوراه و درجه سه در شوق
 بر کله ابرو آینه خورشید است و روی پوشیده و صد جا به نمایان شده و حکیم صاحب ساقی کج
 کرده اشک زان بت پیمان شکن دارم کله ابروی نبرنگان یادگار سے زان حین دارم و مزدا صاحب
 سے تازه میگردد و چشم مشکباز سے جان با مجلس اراکله ابرو کلکتان میکند کله ابرو بشیم نوعی از گلهبا
 که مانند ابرو بشیم دارد و تاثیر سے حلقه خیزت دارم و مردم است طرفه قیامی ترازین کله ابرو بشیم
 است کله پیاده برگله که ساق درشته باشد چون لاله و سوسن و گل و زنگنه و بعضی گل خوردور گویند
 و نیزه ای جمع گلهبا کله ابرو پیاده خوانند و تحقیق نیست که لفظ پیاده در اینجا بمنی است استعمال یافت
 زیرا که نسبت سوار پیاده است میباشند پس بمنی اول صحیح بود از اینجا است که در کوتاه قدر ابرو پیاده
 گویند و پنجم گلهبا صحرائی اراکله پیاده از آنجست که بونه های آنها کوتاه است و نسبت بودند از آنجست که خوردور
 و ال با سنی که گلهبا در خان بزرگ مثل شکوفه با دام کوبی را نیز کله پیاده میگفته باشند و آن صحیح نیست
 و له سے عمر دراز سرو با قبال هر گشته است خون کله پیاده بطفلان هر بود و مزدا صاحب سے نهال
 عمر ابرو با کمال رعنائی کله پیاده نماید نظر تعامت دوست و عبد اللطیف خان نهال سے قدر کاسب
 سوار سکر کش من و صد خیابان کله پیاده به بین و طغرایه آنجا که ترک حسن تو در شکر سے کند و گلهبا
 سوار دلاله و سنبل پیاده است کله سوار کله بونه دار مثل کله شکوفه چنانچه گشت کله خیر خیر نوبیک
 فان خالص سے فیت جز زخم خار در است کله خیر بر نه با آنها فطرت سے کله خیر طاهتهای
 ناصح بود شوق من و از ان خاری که در یاد اشتهام نشس بر دارم کله بید بکسره بوجه و کله که در کله
 بلاس بلاس نفتح سے فارسی درخت که از در فارسی بلده کم گویند و کله نارنجی مثل نارنج شیر
 باز آرد کله خیری نفتح خای عجم و کله حفی م و کله سبوح باضم و کله سبح امام سبوح چهارم در سبوح
 بر سر داندن گشت چه حرف از کله سبح منبلی صاحب و چشم که سنبل زانازک میبازد و
 طاقاسم منتهی سے آن برین که در این سلطانی رود و صبر دارم که کله سبوح شود زار نشس و تاثیر سے
 آن رنگ طلای خط مشکین خواه و در جاکل صبر نیست باریکانت و زلالی سے می کنش و چکیدن
 قطره تاک و کله سبح می زود بر سناک و نشسته در جنت بحراب و کله سبوح زنگنه که در پیاده
 سلیم سے بغیرم سیر چمن چون روم ز خانه بدون و که خار است بیاز کله بلاس مرا و جودل بیاست
 در سر رود و چه علم دارم کله که در بود این ساغر بلور مرا و شوکت سے بیاضی از سبک گشت
 بعالم و از مردم دنیا لب خندان کله بیست و کله داد و دکنده و ستان کلکتیت زرد و سفید
 بسم باشد خان ارزد سے چون کله داد و در بخا و زخرا ان باشد بهار و از فریبستان کله کله فاضل
 مانده اند و کله سفید نوعی از کله سفید و خوشبو میباشد چنانچه در هندوستان کله سیونی زلالی
 سے بهند من که بر اکلند بیاض و رخ و زلف و کله سفید بره نوده کرد و مشک سیاه و کله کوزه

کل کوزه نخله و صاحب رشیدی گوید آنرا کل مشکین نیز گویند و در اکثر فرنگها یعنی کل نسرین آورده اند
استناد این شعر میر خسرو است که کون جالبه کوزه از سبب چون کل کوزه هزار ششم شاد چه بزرگد
کوزه از ششم لیکن در اشعار اهل بیت دیده نشده بلکه میر علی رضوان در بعضی از مشهورات خود
کرده که کل کوزه دکل صبر گل گلیست دیگر زود سرخ رنگ فارسی نهد و تانست و بعضی از اهل این
زبان درین دیار کل نسرین من کل کوزه را گویند و بعضی نسرین خوانند و گفته اند از اهل قفقذ کسرخ
دانشه گل شب بو گل سرود که شهبابوی و به سید حسین خالص است و تمام نمودی در آن
گیسو راه شب چو شد عطر شود پیش کل شب بورا و مرزا صاحب است در روز مجلس مطلق و خرد را
صحت شب انداز که صحت کل شبرست و کل شب افزو نام گله داین از اهل زبان تحقیقی است
کل خطای دلاله خطای نجای محمدی که جمله قلعه که بود است خوش رنگ و از آن خوش نظر نیز گویند
و چه استخوان که شعله کند سبزه سرخ و زرد و از اول و کل خطای کله از شرم صحبت است و کل محمد و کل
دوروی و کل رعنا دلاله دور و کلیت که اندر دوش سرخ و زرد باشد و در بیان آنرا در الفهار گویند
ظاهر بسبب دوری چنین خوانده اند و سینه نفت پسین در لفظ دور و در لغت بیان در لفظ دور و کشت
کل عباسی دلاله عباسی ماطراست میشود از سایه چرخش به از عباس شاه چون کل عباسی از مینت
دشمن کند و نیز و کل عباسی شمس صاحب خلافت و کل کیتی نوعی از گله که بر گله آن از هر طرف
شبه خار و در آن دو نوع میشود سفید و زرد و کل پیاده و کل زمین را نیز گویند که آنرا البرهان
و خان آرزو میفرمایند این غلط محض است چه گله که بر گله شمس خار و در کیتی که کاف و تار و پارس
بجول و فوقانی موقوف و کاف در عباسی نقشه بندی است و یعنی کل پیاده و قطور زمین هر دو سینه
میخواهد اما یعنی پسین گل زمین با ضافه و بدون اضافه قطور زمین نیز آمده مرزا صاحب است یکدل هزار
زخم نمایانند است و یک کل زمین هزار خیابان نیست و به هر کل زمین کل ابری که داشته است
رو که شکفت تازه کن جان اوم است و سالک بزرگ است باشد نشان پاستور آم گاه و یک
کل زمین ز سایه کلین مرابس است و نعمت خان قاسم هر قطره فن ز ابله پاست غمچه به بر هر کل
زمین که رسم گلشن نیست و کلیم است سازی زانه هر کس که رود و هر کل زمین که زود خار باشد
و بعضی از محققین به معنی کل خاک در ترجیح بند ابو طالب کلیم نشان سینه دورین است و سینه
که حکم تودش آورد و بیشتر و گزید و آن کل که از آن خاک باین خاک در ایام می گویند یعنی که کور
بلکه کل یعنی آن کسرخ است که لا محذور باشد گل یوسف کل بوستان افزو و بعضی گویند کلیمت نزد
کل تریاک کل که کنار تانیر است که چنین سینام از نشه غم جاک شود و چینه داغ جنوم کل تریاک شود
و بیع از آن نصیر آباد است کشته زهر نافع است و به بے فشار نیست و چون کل تریاک غمی در کف
در بیم و کل مشکلی و کل مشکلی به معنی هم نام گله بنایت خوشبو تانیر است و سوره دم باج گرفتند و غیر

گریا کل مشکو بود چینه داغ و اسمعیل ایما سے کم زبوی وفا زخم غیرا ناسوز به بدست چون کل مشکو
 است نقد داغ مرا به کل سبده و کل سبده و کل سرشاخه و کل سرچین گلکه که بهتر از نوع خود باشد
 چه کلهای که در سبده کل بر رو چینه بهتر باشند از سایر کلهای سبده تاثیر سے زمین آن همیشه سر مشق
 نوری به کل سرچین باغ خوب رو سے به زمین غسل چون شنو سے بوی حقیقت تاثیر ماکل رو سے
 سبده و فرود یوان منت به محمد الحق شوکت سے خورشید که باشد کل رو سے بد چرخ به یک
 برگ کل از غنچه الطرف کلاه است به هر غزل یک کلین از باغ خود باشد مرا به مطلع زمین کل رو سے
 سبده باشد مرا به ملاطفا سے کل سبده را ده باغبان به در آخر بیابان کلهای مکان به سنجو کلهای
 سے کل سبده مشکو سرخ و چهره زرد به زبان عشق بچیدیم جو کل حرمان به مرزا صاحب سے
 کل سبده عمر چشم بیدار است به بر غم دیده کلچین روزگار غیب به زلالی سے کل سرشاخه دست
 پیاله به بدل چسپنده تر از داغ لاله به کل چشم و کل دیده در غم که در سیاهی چشم کل کند میر سے
 سے انکه کے جو تو بھر ندید به در دیده روشن تو کل نیت بید به شکست که در چشم تو بر او عالم به
 به کام رسیدہ بود نیکن چکیده به مرزا صاحب سے نیک شیش از به حجاب راه بنیایان شود به محبت
 کل بیشتر از خار باشد دیده را به کل چشم افتادن موف شدن ممرض مذکور مرزا صاحب سے
 چشم شبنم این بوستان کل افاده است به زلیس گریسته در عرض جن بنے تو به زگر به عاقبت
 کار کل فتاو به چشم به زکل کلاب کشیدم کل از کلاب گرفتیم به میر خسرو سے جو در خندیدن این باغ
 رویت به کل اندر دیده هر دو افتد به کل چشم به صلاح لوطیان زده و درین بیت شیخ شیراز که
 سے چند سرگردانی خاطر دم به انیکل چشم سرگردان من به کل حلاو گلگیت زرد رنگ
 صحرای که بوی خوش مزه شیرین دارد و از داخل حلاو سازند و نترخت حلاو خانی گویند یک کل این
 حلاو بید که بخوریم تاثیر سے خوبار شد در نعل تو چشم پر آب به رنگین شد ست از نعل حلاو شرب
 قبول سے پیش گے که دیده نجال لب تو دخت به نان کلاغ از کل حلاو کو تراست به کل صبح
 کنایه از سپیده صبح طهرین سے فیضی عجب درین گل صبح از صبار سپید به بیرون کشیم خت که در دست
 صفا رسید به میرزا صاحب سے به شبنم چون زدن حاجری است به کل صبح بقلب گردون زمین
 کل کفش به کل با پوش گلکه کا زار چشم و کلاتون دانه آن بر تاج و سقا ط کفش و فرزند و هم از
 خوب سازند و در باشند کفش تعبیه کنند و کلهای علاج دران بر چین سازند و آنرا کو کب
 کفش نیز گویند و گلکه که در کفش بسته که انخاصه زنانت اگر باشند تا وسط از تاج سازند
 و زرا کتبه کلاف تازی در نشاء فو قانے و با به محمول دای تازی گویند تاثیر سے الة را از شک
 علت کفش اندر خرمن است به از کل کفش جن را خار در زیر سنبت به آسمان از مد تو نعل
 در کفش و در که کل کفش تا بر سر و سازند به ابو نصر نصیری بدقتانی و تعریف او

در تحریف او نه همیای تو تارقه کلشن کل با پوش + خنده زده بر لاله و سوسن کل با پوش + ز کس
 زمین دیده خود و خندار شرم نه در پا سے تو تا دیده کلشن کل با پوش + دریا می تواند دخته چون
 کسب سعادت + ز سید کسرای تن دورتن کل با پوش + ز بر قدم تو چون باد کس سر خود گشت
 از نرسگی بسیر من کل با پوش + در دامن خود چپکی کل گرفته + چون کل شدی از زمین
 دامن کل با پوش + بیل نشود چون نخل از صلق نصیرا + کل را بکن خست بشیون کل با پوش +
 از جانب تیغانه برے رایت من + از فو کند قشقه بر من کل با پوش + رفتی کل بسیر کمان
 تا به من شده + بر نهن سکار کلشن کل با پوش + کل عشر نفیم اول و عین مهله همان عشر
 یعنی کاندی که معلوم بر اطفال اجد خوان ده آیه قرانی بران نویسه و دایره بران کشفه علی نقی کمره
 سے کلام بیلان نظم را اگر چه کل عشرم + بود عشر عشر از قلیل او کثیر من + کل کاندی کلهای
 که از کاغذ الوان تراشند از سے کل با تم از بیگی که ساخته است + درین من جو کل کاندین
 شکفتن من + کل مهاب لکه سایه که در مهاب از در خان بر زمین افتد قطرات سے شراب
 با کل مهاب نشه پیش ده + لبش بخنده دندان نمار بود مرا + محمد قلی سلیم سے سایه مار از سر
 عاشق مباد کم سلیم + بر سوستان کلی با کل مهاب نیت + محمد اسحق شوکت سے صاف دل را
 نبردنگ زوال + کل مهاب نمیکرد و خشک + شوکت از رنگ ناکوش تو چون خون نخورد
 می روشن که بر کل مهاب نخورد + در رنده و ستان گلی باشد که در آخر شکل شهاب شکفته
 و کل جانبدی نام دارد و جانده ترجمه مهاب است پس کل مهاب به معنی فارسی ساخته این
 باشد از عالم کل کوزه و کل صدر برگ و کل اوزنگ و کل جنگ و کل نیکامه و کل شتی بضم
 کاف تازی آنرا گویند که پهلوانان ولایت بخریف خود گل میفرستند درین نزله پیغام طلب
 جنگ و کشتی است میرنجات سے نیت خوشبید که در چرخ در افاده بچرخ + کل کشته است که
 تیغ گنبت داده بچرخ + اربابوت خان در سج سے و اضحابانغ و فاطمه هادی در رده بر نهایی
 که نشاندم کل جنگ بر خاست + در تواند که مراد از گل جنگی همان گل بود که در رنده و ستان آن را
 گد مل نفیم کاف فارسی و فتح دال خندی خوانند و نذاختن جنگ در میان مردم از خواص
 اوست طرا سے صدر مرغ خوش آنگ بهر گوشه کباب است + به کام بهار از گل نیکارستان
 قاسم گونا بادی سے زوالا سر نیزه کل رنگ بود به نهال بلارا کل جنگ بود + کل نخل
 کلهای که در میان نخل با فز شوکت سے در در فر شیت زیر بور بای قوما + از کل نخل کلاب
 خواب بیاید کشیده + کلخار نجای مجر سے جمله نسبت معروف بشبه رنگ گل خار و آن
 نباتی است خار دار که گل کسرخ دارد و بیل کپودی و در عرف بند کنای گویند شوکت سے لودز
 قبله تیوزنگ کل خار است + ترسم بن نازکت استب رساند + غیر بولف گوید و در کوه طاهم

نصیر آبادی در اشعار قاسم نواده شیخ حسن داده که در زمان شاه عباس ماضی داخل خدمت نام نامی نام
 بوده یافت خاتیش در اینجا مصرع دوم مقدم بر مصرع اول است ملاحظه فرمایید آنچه زکریا شکر گفت
 ساقی شراب جامه سبز صراحی گل خلد است مشب به دطابره امرو از هر سه در اینجا شریف است
 که خود سبزه رنگ شده و بر تو شراب سبزه از آن طابره گردد و میتواند که جامه شیرین بچشمه به تنائی
 رسیده و در آن جمله باشد که آن نیز نام کعبه خاک که گشت کل نشاط کنایه از شراب که خوردنش
 نشاط می آرد کل حجر کنایه از آنش زیرا که از سنگ بیرون آید کل تابوت کلهای که بر سر تابوت
 میست دارند خان آرزو سه چیدیم ز نامم جو فلک طرفه دکانی غیر از کل تابوت ندادد سبده نام
 کل نیز آن کنایه از زهره چنانچه خارج عقرب کنایه از بهرام کل شمع و کل چراغ م کل در چراغ افقاندن
 و کل از چراغ کف سیاه از روشن شدن و روشن کردن چراغ ملاحظه فرمایید چه در خانه گیرم گلے از
 چراغ به خورد بر کف قسمتم خار باغ به تاثیر حسن به عاشق نمی ماند بهر صورت که است به
 در چراغ افتد جو گل پر دانه بلبل میشود به کرد در چمن حسن تونز نور عمل به چه عجب که ز گل شمع بگریزد کلا
 کل کفنی در ایران چون مشوره نشسته به احواف راه به بی داشته باشد گویند کل کفنی یعنی خوب کفنی
 از اهل زبان به تحقیق پوسته کل فلاجیر است به غنچه نیست سنده در لفظ کل که گشت کلهای شراب
 کنایه از سرفی یا عرق که از خوردن شراب برود پدید آید خواهد صغی سے خوش آنستی که از رخسار
 زیبایت نقاب افتد به بکای برده برود تو کلهای شراب افتد به کلهای خمر که از کوفت و زلفشان
 و غیره بر خورفتانند و نیز چیزی باشد مرصع از سنگ با طلا مانند آن که بر خمر بجا که نصب کنند
 و نه خجرا از آن بکنند و آنرا در عروت مند ببول کنار آگویند یعنی اول تاثیر سے مانند از یا قوت
 رخسار سے رشتک علی ام به کردل عاشق کل خجرا که ترکان او به اذیت بیشتر آن را که در بیشتر
 ز خجریا می باشد به کلهای خجرا به خالص سے برود از خالص دل خوین و بر ترکان روی
 خوب کرد که آخرا این خجریا در کار گشت به کلهای بیکانی لاله بیکانی مثل کل عباسی و لاله
 عباسی و جده سے برود نازک نشوخ به بیکانه منظم به بیکانه که بر کلهای بیکانی در دباوی
 کل خدیون و کل شکفتن بنی رسیب کنایه از امری غریب بطور آن نیز باشد همچنین به کل شکفته خاکه
 که گشت مرا صاحب سے یارب چه کل شکفت که مرز در چمن به کلهای بیکانی چشمه بن با کردانه
 دکل دیگر شکفت چنانچه درین بیت سید حسین خالص سے بهر جا که جوف درود و خفا تیر کفته شد
 شد تازه در غم و کل دیگر شکفته شد به عرفی سے کل شکفته خجریا چشم باز کنی به بهار
 عشوه بیز و جریخ بر شانه به کل کل کنایه از بسیار شکفته و قد آن سے و دشمن گلگل رود
 برم افروخت از چانه بود به در به شوخیت خور طوره مستانه بود به کل کل یعنی بسیار بسیار همچنین
 لاله لاله میز صاحب سے چون لاله لاله بیکانه از زنگ برآل تو به کلکونه هم انده لاله و جمال تو درین

درین قیاس کل کل شکفتن و کل کل کردن اشرف سے کرده کل کل صبر نامی دریاغ انداخته حسن
 آیت آورده است و طرح باغ انداخته به سلیم سے درین کلشن من آن کل کل کہن پرورده خشک به که
 کل کل شکفتن پیشش بر چون نام آتش را به مرزا صاحب سے شکفت از غوغا پیکان او کل کل دل تنگ
 که جان از صحبت یاران یکدل تازه میگردد و کل کل بنامی آتشک که در صمیمت مشهور میرزا صادق
 دست غیب در بیان حال زمان متور و ایران گوید از اطور نا ملائم جمعی ازین طبقه کل کل بنامی شکفت دست
 شهرت آن طایفه پاکد امنان ترا بولوت تهمت آلوده ساخته کل کل دست کسی داون مرزا مفید سے
 از مر و ت نیست کل کل داون دست دوستان و تاوان حاکم ز راه دشمنان برداشتن کل کل شدن
 و کل کل کردن کنایه از ظاهر شدن چنانکه گویند گنج کل کل کرد و کل کل کردن یعنی ظاهر کردن نیست آید مرزا
 جلالا طباطبائی در تعریف چشمه در ناک آورده به پشت گرمی آب و تاب گلزار جو بارش که گنج
 پیشانی آفتاب کل کرده دست شاه نهرش همواره بجز بریزند غنی سے هزار حیف که کل کل کرد
 بیوزی آید چشم آبله آید بر نه پائے ماه طور سے که قرون پرورده پوشے از کل کل کرد و قیاس
 ببلان کل کرد و به غنی فائده داون فیضی فیاض سے پر وانه جنس نوا شکر بار به پر وانه کل کل
 درین کار به و خان آرزو میفرمایند که درین بیت یعنی ظاهر شدنت و کل کل چه درین مقام یعنی نفی
 و با لفظ شمع و چراغ یعنی خاموش کردن و شدن آنها جانچه که شدت اسلام خان دانی سے درین
 داور سے گاه ظلمت نشان و شد از باد شمشیر کل کل شمع جان و در یعنی روشن شدن چراغ ظاهر حید
 سے افتاد نکاشش لب عارض جانان و پر وانه کمان برد که کل کل کرده جو غیبت و کل کل زدن و کل کل
 فرستادن بکے کنایه از طلب کردن حرفت را به جنگ درین رسم گنجه گمان ولایت است این
 کل کل جان کل کل جنگ و کل کل کشته که گشت مرزا صاحب سے بضم کل کل زدن از دست مانے آید و
 و گزیده آید نام نشند میلانیت و سلیم سے کل کل فرستاد من تا کنه آزار مرا و میردم تا که زدم بر سر
 دشمن کل کل را و نصف کل کل برادر میفای کنایه از سه درین بهار نشد کس حرفت فریادم و
 به بلان چمن هم گلے فرستادم و کل کل در آب کردن و در آب انداختن کنایه از فتنه و شکامه
 تازه بر پا کردن سلیم سے شب زمستے شور در بزم شراب انداختم و با ده نشان کل کل در آب
 کتاب انداختم و آورده اند که دختر باد شاهی بر لب آبی نشست بود گلگسته در کمال لطافت
 دست داشت قضا را گلگسته از دستش آب افتاد در دوان شد تا در شهر سے دست باد هزاره
 افتاد و دل از دست و در بر بهی وصال صاحب کلگسته جا به جان چاک زده در سراج مطلوب
 قطره زن شد کل کل بر سر زدن و گزشتن بر فرق قمارک زدن و دستار زدن و بر سر و تار زدن
 و بستن عبارت از استوار کردن کل کل است باقی آنها کل کل بستن کنایه از بلبوش شدن بر قیاس
 بر این بستن نظامی سے شخص سراج کل کل بست بر سر شاه و طبق پیشگر کرد و خورشید و ماه و مرزا صاحب

ز شور عشق اگر کل بسر دستار می بستم + سر شوریده منصور را بردار می بستم + در کلتا سنی که باشد چشم
 بلبل در کین + پیش امواج بیدر دست کل بسرزدن + علی خراسانی سے بلاؤ کہ ز وحدت
 ز بوستان خلیل + زند تبارک موسی کل تجلی را + میجائی منی سے نفس بزرگدان چون شسته کلاسته
 میگرد + زبان برکاه کل بسرزند از بردن نامش + میر صیدی طهرانی سے در صفائیت جو نبی
 پیشانی تو + صبح اگر صد کل خورشید بدستار زند + تانیر سے چشمیت جلوہ گر که ملائکت خون
 خویش + کل نیزند بر سر تیر نظار اش + کل چین م کجیدن و کل شکستن و کل کنان بفتح کاف
 تازے تماشا کردن و از چیز سے کجیدن مثله و ایضا از کے فیض برداشتن مزار ضابط سے
 بسیر باغ و بستان حیبا جی است عاشق را + که ہم بزرگوار خود را د شیرین کار کل چین + نه مخبوم
 که فیض خود درین از شهر بیان دارم + که از دیوانه من که چه دبا بازار کل چین + فارغ بود در جلوہ
 رکین نو بہار + ہر کس کہ چید کل ز خزان خاسے تو + جاتے گیلتانے سے ہر گئے را کہ شکستہ
 ز شاخ + جاتے برگوشہ گریبان است + حکیم عازق گیلانی سے مندر بزرگ کل کندم مایل بلبل
 چون کنم + من چراغے را شکستہ چون چشم بردانہ را + عبد اللہ وحدت قمی در بیت کل کندہ کہ بہر
 از دکن سے کل کندش از شاخ بود قطع ترے + حاشا کہ ز کل کندہ کے کام بہاؤ + کلین چو گلشن
 کندہ شود بو تہ خار است + کل کندہ کا کام با برام برارد + و خان از رد میفرمانید کہ در شمارگی از
 اس تہہ شکستن کل یعنی چیدن کل دیدہ شدہ داین نیز غریب است کل رتن و کل میدان
 یعنی کل تراویدن و کل رکین و کل در غوش رکین و در جیب رکین و جب آمدن و در گریبان کردن
 و در گریبان رکین و کل میدان و کل در کنار کردن و کل در دامن کردن و کل در دامن رکین صرف
 سیوم در کشمہ را بر بیاید مزا بیدل سے خوشم باو خیالش کہ کلین چمنش + کل نظارہ و خوش
 خواب می ریزد بنا حصر علی سے کل جیب ہر میریزد شکستہ ای ماہ + آ نقدر کہ خوشین رقم در خوش
 توام + طالب آملی سے تہے برون شدم از گلستان خرم و ہر + نہ کل جیب ہوس مدوز خار را
 بنفس ہشہ نشاط خندہ ظاہر جو برق + خندہ دزدیدن بل کل ذکر بیان کردن است + زبان
 چہ کل بر این اندیشہ میکنم + خورشید سے فشارم دور شینت سے کنم + طور سے سے سید کار
 از دشتوید عیار ہ کل سرخروی کند در کنار + عرفے سے کاستفتہ کہ آن شوخ را سوار کند
 زمانہ را کل آشوب در کنار کند + کلیم سے درین بہار کل چاک رنجان مایید + کہ یک کل است
 کہ جیب و کنار من دارو + مولوی معنوی سے در بہاران سگر شود سبزی رنگ + خاک شو
 ماکل برود رنگ رنگ + سنجو کاشنے سے گر شد مرغ سحر دوسر شیون ماہ کل خورشید
 و مہدار چمن روزن ماہ کل نشاندن از عالم نہال نشاندن با تر کاشنی سے من آن مسم کہ گر کل
 سے نشانم تاک میرود + نہ تا کم برگ ہم بسینہ صد چاک میرود + کمال خندہ سے کل فرد تر

فروتر نشاند نماز سرد و برگه شسته زان میلاتو و نظامی سے عمارت میگرد و زرنے فتانہ و ہر خاں
 سے کند و کل سے فتانہ و جراین زرخ بر شام گلے و بران کل زرم نمہ جون بلبلے و دور بیض نسج
 مصرع اول جنین است سے کہ از سر سخن بر تراشم کلی و کل تراشیدن نیز محاورہ است دور بند تان
 کلبا و نقشہا و ابیات و عبارات و مانند ان از کاغذ سے تراشند و بہر تقدیر کنایہ از ریجا کردن
 کل است و درین بیت شیخ شیار از کہ سے بہ پیشہ کس نہ تراشد ز رو کے خار اکل و چاکہ بانگ
 درشت تو میخوشد دل و بنا بر نسج صحیح تر است از مادہ خراشیدن است کل بجمالت و مقام
 تحسین و ترفیت گویند تا نیر سے قاصد سرو بیانش کہ من غلام نہالت و برج بہار خطش طلق
 زد کہ کل بجمالت و کل و ادن و کل راست کردن یعنی ریجا کردن کل و کل آمدن شاخ شادان
 گلہر سے شاخ شکستہ کل نہ ہلک زلف یار و ہر جاشگت خورد کل آفتاب داد و حکم
 رکنای سیح سے از عکس خت کل اسیران کل داد و وز بوی خوشت دان شیران گل داد و تا از
 بر روی ابجوان باز گذشت و چون کلین ز عصا کے پیران کل داد و کل کلین مثلہ عرفے
 سے در جنن فصلے کہ از فیض ہر نو بہار و در زمین شورہ میرد بدبوک خار کل و شاید از کلین
 صفت و کلین از فیض ہوا و بردا کے عکبت انگیز و از ہر تار کل و بر قابل پوشیدہ نیست
 کہ اطلاق کلین بر کل کل نظر است و کلین سوسن کلین میر منوسے خطاب معشوق سے از بہر شرم
 خوش آدینی از سوسن و وز بہر بلا سوسن اینجی از عہر و پس انجہ بعضی ز معنی کنز اطلاق
 کلین بر کل جا کے ترود است جا ترود باشد میر خسرو سے ہر کل بالا کہ وہ بوستان و بہتری
 است بہندستان و دان کل نہ کے کہ جن کرد است و نے بجر اسان کہ بعالم تاست
 کلاب عرق کلسرغ کہ ترجمہ مار الورد است و از برگ کلاب کہ یعنی برگ گل شکر گذشت
 مستفاد میشود کہ مزہ بلبلہ کل یا یعنی کل بطریق مجاز بود و بہر تقدیر تلخ چکیدہ ناب از صفات و
 کلاب بزوی و کلاب صفایان و کلاب عراق تیرین اقسام اوست و بزوی و تھانی و ز کے
 ناز سے ددال ہلکہ شہر بیت از عراق کشتین و رقلہ کلاب و سین در عرق ریز گذشت صفائی
 سے ایمنہ نبتہ اوجا شبثہ گزشت و بہر کلاب طرب شہر صفایان و میر منوسے
 سے بے ز طبع دول نبتہ خوشتر آید شعر و جان صفت کہ کلاب از کل سپا ہانے و
 نظامی سے کلاب سپا ہان و مشک طراز و سرافند و شمشیر را کردہ باز و دابلفظ کشیدن
 و بردن و گزفتن و سندان و زدن و دانندن و در کلین و دباشیدن و دانہ از سخن
 و چکیدن مستعمل سے ز طوف شہدم ہفت میر و دبلبل و کلام بے اوجم و کلین کلاب کلاب
 دالہ ہر و صفت ہرات بے تران سندان ز کثرت بود و از سایہ کل کلاب نیکی و سنجر
 کاشی سے کہ جو در جنن خلق تو ز نور عمل و جو عجب کز کل شمع گیرند کلاب و طالب

آغلی سے زبس گریستہ ام کل قناده و چشم + کنون کجست از ان کل کلاب میکریم + بوی فزہ سنہ آید
 ازین قطره خوناب + بر پیر من نشان کلابے بازین نیست + قاسم شمشیدی سے کل شود ما چشم
 مروم دنیا کلاب + کے بوش آمد زن بصورت دیا کلاب + مرزا صاحب سے حسن شوخ تیلے
 شو بدین خشک + گلے کہ میرود از دست از کلاب میکریم + زگریہ عاقبت کار کل قناده و چشم +
 زگل کلاب کشیدم کل از کلاب گزتم + با کلاشے سے برگشته عمیر بیزنگر + از کل آفتاب برود
 کلاب + مرزا بیدل سے تہ بیری دگر از خواب غفلت برنجیم + زرم پشین اعضا کلاشے
 کلاب من + میر خسرو سے خلق کلابے ز کلی ریختہ + تو ز کلابے گلے اوختہ + کلاب چشم
 باضاد اشک مرزا صاحب سے ہر چند از آفتاب بود علی کلاب + شد تلخ از زمین رویت
 کلاب چشم + کلابے ہر چیز منسوب بکلاب بگو ما دشمنہ کو چکے کلاب و شراب و مانند آن
 در ان کنند خصوصاً سلیم سے خودم از لبستی کہ جواب زرم + غجتہ جوعہ اورا بکلابے وارد
 مرزا صاحب سے میکشا از ابادہ گلنگ خدان میکنہ + یک کلابے مجلس اراکلتان می کند +
 میر سے کے کہ کب طالع تو عالم ہنر روز + دہا شدہ از زرم تو عنترت اندوز + خواہیم شکفت
 بچو گل ز لطف + داریم امید یک کلابے امروز + لیکن از اہل ایران کشیدہ شد کہ بد معنی محاورہ
 ولایت نیست لفظ تر کشیدہ اہل نہ ہست و شوای ہند آمدہ بستہ اند در ایران کلاب افشان گویند
 بیانی و شیرین خسرو سے دہان تنک خوان گل اندام + جو سوراخ کل نشان سے آتام + ملاحظہ
 سے باز کہ کلابی و چشم + بے روے تو از کلاب خالیت + و زکی ہرنگ کلسرخ و از چہرہ نیز گویند
 خود میسی کہ از افضل ایران است سے از تربیت آیات کلدیش + فر دست کہ آن سبب
 ز قن گشتہ کلابے + مفید یعنی سے گلے جو روے عوقاک او کلابی نیست + بالہ جو لب لعل از زاری
 نیست + ارادت خان واضح سے ہر رنگے کہ باشہ آب زگس رنگ میکریم + با و چشم سے ریختہ
 اشک کلابے را + درین تغیر ایراد بر شو مرزا احمد حسین مخلص کہ کلابی یعنی رنگ نہ کور فارسی نیست
 از قلت قبح ہشہ دآن نیست سے بدل مجیدہ رنگین یعنی بر بستہ مضمونے + مگر بستہ انصم اوروز ستار
 کلابے را + و نام شیر میے کہ اکثر رنگ کل در ان اندازند و بد معنی نیز فارسی سے ساختہ اہل ہند است
 و در قوسے قسمی از امور و در قسام آن بسیار است یعنی نظری و عباسی + و کلابی و امیری شرف الین
 یزدی و شمارہ کلاب و فواکہ باغ سے بکلابے نفس کم متکین + یا کم سبب سرخرائین + و کلاب
 کس نیز اطلاق کنند میر خسرو سے کلابے صفت بر جفا کند زہد + کل را شہید و شش بر بند +
 شہیدین صغیر زون بدو نکشت بلب نہادہ وقت بر ایندن کہ بر تران و معنی اشزدون شہیدین مخفف
 آن میفای جسمی در تعریف کثیر کفہ کلابے جاشے بخشش سرستان ہوا باغ را شیرہ شہد نہرست
 نبات حراجی بر حراجی مجودہ وجد سے کلابے جو شہوی مشکاب + درخشندہ چون شہیدہ بکلاب +

پر کلاب و کلاب زن طرفی کو کلاب دران کرده مردم باشند و در نزد و رنده وستان کلاب پیش خوانند
 عبد الواسع حبیلے سے برویے و تن جو کل و آب تازه و پاک است و ز اشک دیده من چون کلاب زن
 وادو و لاوری سے کل را چه که خیر و نوره کلاب زن چه در او چه در ع بند و از صد چراغ دران
 کل افسار از لوازم زمین از نقره یا طلا و غیره و افسار اسپ که بصورت کل باشد در کلاب اسپ بند و جید
 در تعریف سراج سے اگر بیل آمد بازار او و خود باز کل کل افسار نو و ملاحظو در تعریف و دل لکچہ
 با و چرخ از مہر سے پای نسبت و کل افسار از بالہ مرد است و کل نشان و کل نشان اقتان دن
 کل با چاکہ دریا خم نشین خاصہ در نورد کنند سنج کاشنے سے غزینہ نذخم خار بمو بال بیلون
 در کلاب است کل نشان در غما و میرزے سے من و شیرہ من کر خادہ ہی امروز و مہر بچا کے
 کل نشان کنیم جان نشان و حافظ شیراز سے فی اوش کل نشان کن از و ہرچہ بچوی و ای گفت
 سحر کہ کل بیل نوجہ بیکوی و نغانے سے کل نشان کی کسند اہل برس من سہم سہوارم و نسیم
 عشق کوتا مشق داعی بر من افسانہ و فیاض سے بین بساط کہ رفیقہ تا توان در خاک و زودع عشق
 تو کریم کلفشان در خاک و خراج حسین ثنائی سے باز در عیش کلفشان کر دم و صحن خاطر جو بوستان کر دم
 ہونے سے عہد اور میں کران زلف و چین غیور سے فشانہ بر طرف در خواہ گاہ ناز کل و بر تامل
 پونغیدہ نیست کہ در بیجا نسبت گل زلف خیلے لمانوس است و آنچه بعضی نوشته اند کہ او از زلف
 رخسار است از ظالم و کر مردم و ارادہ الا لازم محل نظر کر انوم میں نیست مہیا درین قسم محاورہ استعمال
 شرط است بخانجہ در حقیقت نہا چشم گویند کسرمیازان ارادہ نمانید یا برو خوانند کہ وہ از ان
 مراد و از نہ و غالباً ہوا لفظ است و صحیح از رخسار خود نیز لفظ چین را دیکھے در بودن کل خواہ گاہ نیست
 کی صحیح و بعض الحقیقین ذریعہ از تشبہ ای از عالم بپہری کہ متعارف اہل ہند بلکہ ترجمہ کلفشان است
 و بعد در تعریف تشبہ از سے جو سینہ یار مرا کفر مان و شود و کے کلفام نشان کلفشان و نظام
 دست غیب سے چون کل نشان کہ شررا کند تشش باز و نقطہ ہاریز و از کاغذ بچیدہ برون
 و دین را و گلرید و گلرید تشبہ از نیز گویند و شیشہ کو چکے کہ کلاب تشبہ ابدانہ آن در ان کنند
 در ان را گاہی از سیم و طلا و کاہی از بلور و کاہی سازند و سندان در لفظ کلابی کہ شست کلال غیر
 سرخ کا زرنک تم سازند و متعارف نہد و تانست طوق اسم شہدی سے همچون خار کو بود
 صد ہار دست و برگ طرب نیاک نشان و کلال کر و کلالہ سبح علی بیک علی خراسانے
 سے صد پارکی دل نشود پیش کی بیان و شمع نشان کسہر نیم تا کلالہ را و ولی کہ والہ در دست
 در شش چون نسیم و بسوز و در جگہ کلالہ گرفت و بر خیر علی کہ بچو بیل و در باغ رحش
 کلالہ گیرم و کلالہ و کلالہ بنین بجز زلف و مو بچیدہ و شیشہ کی کہ بہ ریح کلالہ کسیرین میں مہر است
 و در سہ مروی و بعض دیگر کلالہ و کاف تازی کل بلتاز انقدر صاف کہ اگر گئے را بنہاند تا بجا

تواند رسید لیکن این فارسی صناعت مرزا بیدل سے زین عین بر چند کلچین تماشائے توام ۴۰ دور از
 آن خوش وصال یک کل اندازم نوز ۴ گل بود باضافه میرنجات سے مارا حاجت کے گل رو
 غنچہ کردہ است ۴ داریم در بغل ز توجیب دریدہ را ۴ کل اندام و گلبدن و گل چین و گل رسکے
 و گل خست و گل رخ و گل خزار و گلچہر و گلچہرہ از اسکا مجموعت طور سے باخان ان کلچین کیر
 کلشن میگذ ۴ زود کھانے پیمانے بدامن میگذ ۴ مرزا صاحب سے شوق سے از بہار
 کل اندام تازہ شد ۴ پیوند بوسہ اطلب جام تازہ شد ۴ دین معنی سبب ہم آمدہ سائے
 در شیرین خسروے شتابان بر گل اندام آن پریزاود ۴ جو آن برگ گلے کور از دوا ۴ و گلبدن
 زرع از قماش مشہور نہ دستمان مثل ناقہ بغوتانے کہ قماش روزنگ بود مثلاً سرخ
 کہ بسیار زندہ میرچے شیرازے سے ہواش کار پوشش مختصر کردہ ۴ چو کلچین کلبدن باید بر کرد
 تاثیر سے جو گلبدن شود از لطف و انداز منش ۴ اگر ناقہ کہ کند پر منش ۴ یا مفید یعنی
 سے اگر اسرار اشیت است چون طاوس ۴ لباس گلبدن و راع میوان پوشیدہ ۴ طرا
 سے جہ سان ز نیم دم از ہم لباسے طاوس ۴ کہ رخت گلبدن و راع نیست در راع گلکار
 بوحده بوزن گلزار محله الیت از صفایان از انجاست مولانا جام الدین گلکار سے سلیم سے کردا
 از اثر فیض ہوا در گجرات ۴ میدہ یاد صفایان و مار گلبار ۴ دام جانے در حوالے طارم و سب
 بشیر از بخانچہ از طغز نامہ شرف الدین سے یزد سے استفاد میشود گلکاری تغیر رنگ سے
 بسیار خود بہا مثلاً منگ ۴ من و گلبار سے و گردیدن رنگ ۴ گلبار الکہ ہارے بلکل کند
 بعد الزاق فیاض سے ز بس عین عین از خندہ گلزار خرم شد ۴ درد چون دست گلبار از ہوا گل
 میتران چیدن گلبدن و گلبدی نوعی از قماش کہ بہ ستن رشتہ ہارنگ کند و آنرا در عرف بند
 باند نہون گویند شرف سے از سر ایام بکار عشق حاجتہ نست ۴ چشم بیل جامہ از جام
 گلبدن نست ۴ چشم بیل پوشم اگر دو نیم گلبدن پوش ۴ عشق باز سے می کم بالہ رویان
 در لباس ۴ وجہ سے جو گلبدن و راع است جان خرن ۴ ز چہنیت قلکار چین بر چین ۴ شہاب
 کمال خرسند سے ۴ جلہ گرد لباس گلبدن سے ۴ شفیق اثر سے آب جو را کند از عکس
 چمن گلبدن سے ۴ خاک رہ را کند از خردہ گل غالبہ سا ۴ گلبدن باغبان نظام دست غیب
 سے جو گلبدن سے کہ ناقہ گلے بند و بجا ۴ دایع دیگر سے ہم یکہ دایع چون بہتر کم ۴ گلبارنگ
 دراصل آواز بیکان و شاطر است و بعد از ان سببے مطلق او از استعمال یافتہ دور سرد سے
 آواز بیل و آواز قلندران کہ یکبار کشند گلبار مثلاً خاقانے سے کیش بصر خیز سے
 تا گرفت کوس دولت ۴ گلبار کوس اورا داستان تازہ سینے ۴ بہر تقدیر تازہ بریشان
 مانتخانہ از صفات اوست و بالعظہ بلند شدن دزدان بر چیز می ۴ دزدان و کشیدن سبیل

مستعمل اول گشت و عرفی سے باز کلبانک پریشان نیزم ، اش اندر عند لیسان نیزم ، تنہا سے
 رفتن پوشم نیزم یا سانسے ویرشد ، قفل بین کلو کلبانک برسا غرزد ، عند لیسان از خجالت
 سر نیز پائشند ، بر کجا صاحب شود کلبانک کلک مابند ، سلیم سے رستی چون کشد کلبانک
 در باغ ، شود منع چمن قربان حافظ ، کلبانک بر قدم زدن و قدم را کلبانک بر راه زدن و
 بانک بر قدم زدن نیز گشت کنایہ از جلد و تیز رفتن سے بیکہ در راه تو اشرف بر قدم کلبانک
 زود چشم کشود است ہے اور خواب آبلہ ، حسن رفیع سے آمد باغ بلبل اندر نیش کن زراہش
 کل کل بدست دار کلبانک بر قدم زن ، کلبوش و کل بیرین تریب یعنی ہم مرزا صاحب سے
 زمین ز سایہ ابر بہار کلبوش است ، ز جوش لاله و گل خون خاک در جوش است ، ز خلعت
 باغبان بر خاک مالہ رو کے گلہارا ، عبار خط جوار خسار کلبوش تو بر خیزد ، کلرک قلب برگ
 کل و بالفظ خایدن مستعمل طوری سے بر لبے نیز کردہ ام دندان ، میل گلبرگ خائے دارم ،
 کل پیرا کے از عالم چمن پیرا پیرا کے کل طلب کرد و کل پیرا کے ، شد کل دستہ بند
 کل پیرا کے ، گلجام شہینہا سے رنگین کہ در عمارت خانہ و حمام در تابانہا تعبیر کنند و آنرا
 آئینہ جاسے نیز گویند تاثر سے روشن شود ز عالم بالا فضا کے دل ، گلجام دار و زمرہ تامان
 سر اول ، فطرت سے در خلوت کہ ترشس برقع از خسار بردار و ، گندہ معار عشق از شیشہ
 ناموس گلجامش ، کلخن بفتح خای مجہ کے را گویند کہ روقہ در ان اندازند و ان عمارت
 از تشکام حمام دانند آن بود پس بخنے روقہ خاکہ صاحب شرفا مہ آوردہ مجاز باشد کلخن با
 و کلخن آنکہ روقہ حمام را گرم کند یا پسین یعنی حامی است زلالی سے و تھان بر کلخن از لطف ہوا باز ،
 جیند بدل سنبل تر شاخ و خار ، سلیم سے از جهان دل بعم عشق تو لطف دارد ، بچو دیوانہ
 کہ ہم صحبت کلخن تاب است ، میر خسرو سے کلخن کردیشای نگاہ ، رفت ریش در دم یکران
 شاہ ، ملا د خنے سے کلخن چون روم از تک کلخن تاب در بند ، بروی ناکسی چمن در لیسان
 کہ کیشاید ، گلدار داغدار جلای کاشی سے زہار کہ از عیب کسان چشم پرش ، حیث است
 کہ این آئینہ گلدار شود ، کلہ ام بوزن گلجام در اصل دام خردیت اما در عرف یعنی مطلق دام مغرط
 سے حسن چون آئینہ گلجامش ریزد ، شکند آئینہ بر سر ریش ریزد ، مرزا صاحب سے
 نا جبرہ کلکل از می گلجام کہ صد منع دل اسیر کلہ ام کردہ ، کلہ ان طرفے کہ گلہارا دستہ
 بستہ در ان نند از عالم تر کہ ان محسن تاثر سے جران کلہ ان بر لبی کہ گلہارا نگہار و ، طر لوہا
 از چشم تر من کلہ از آنرا ، خط نسبت کن آئینہ شیل نسبت را ، کل پر زیاد شود شیشہ
 جو کلہ ان باشد کلہ وز چیزنے کہ در ان نقش گلہارا دختہ باشند مغرط سے در نظر باز
 نقش نیاید ، دست و گران پہلہ گلہ وز زما برد ، ملا سفید یعنی سے رنگین لباس کہ در چشم

خون فشان + فصل بار بار کله ذری نیست + عقی سے مرید و شد ما جو کله ذری خواهد + خرعی نیست
این زمین یار ایند بالانش + کله کسته بقلب اضاف کست کل خان آرزو سے زنده و داغ تو کله کسته
بر سر باخرو چون که خست جو طامس باغ باغ و ما + و ما رگمو آو ما رسیجه خصوصاً وقفه منار
نیز عبارت ازین است سالک ترویجی در ترویج مسجد صفایان سے عرض نموده و نام جو بلبل
کله کسته بنگ کسته گل + سلیم در بهاریه سے خوشنونه و آید مرغ گستاخ + موزون عا در کله
سناخ + گلریز بار چه کله کله سرخ در ان بنسند نوعی از تشبازی و از گلریز تشبازی گویند
یخسود سے ترسک خنده گلریز که باز که دمن + هر دم از آه کتم پیش تر نفست اندازے +
تابت سے زبک و داغ مسلسل ز مغزین بار و + غلط کنسند به گلریز استخوان مرا + قبول سے مادم
ز دیم از تیش پنهان قبول سوخت + گلریز در از نفس باس ما + سالک یزدی سے کامورا
دوغ مهرش در سر و ستم قواد + استیم از جرم داغ چون گلریز شد + زو بهار تیش شوق از دل
جوش زد + از خان گلریز تشبازی متعارفا + میر عیسی یزوی سے استین طومار گلریز استیم
ز اشک + مردم چشم مرا تا که تشبازی کرد + محمد عصار سے قبائے طلسم گلریز والا + دو ستم
رخشن برگ کله و گلریزان نیز خوانند مذا صاحب سے سر خود میگردد و از تیش کف احسان +
چون خزان در بر گلریز است گلریزان ما + سینه شرف سے عشرت با بچه بیخ اندو ہی بود +
در بهار عیش گلریزان ما از لاله شد + میزار غصه دیش سے فصل گلریز بهار ناله دیش سینه
میکند صوته بگوش نموده سندان بهار + طالب سے دارم و بیک که تیش احتیاج +
جنسی یک تبسم گلریز شصت حاج + کله آرزو و بینی شکفتن معزم و بالفظ شمن + در سخن
سنبل سالک یزدی سے هر آن بیشتر رود اگلزار میا زد + که همچون عامه هر کل زنگان
توم بود + و نام نمی از موسیقی ز رشت بهرام سے خرد نشان بیلان در سخن گلزار + بوخت
بجسم بر کن گلزار + گلستان و گلشن معنی و بالفظ کردن و شکفتن + دور گیان سخن مستعمل
زلالے سے زمره خفته اش و ستان به خرد + گلستان در زبان که یزد + کلیم سے در
بهار جهانرا بخان گلستان کرد + که شوق سیر من سرد را خزان کرد + مزا صاحب سے فاک
و در آب رود گلستان می نم + قطره تا در باطم سب طرفان میکم + مزا مرفطرت سے
جو گلشن کرد خضارت را پایدار استم + که مینا گریه بار در کله دارد + گلستان زاده و ستان
زاده گل و سبزه میر الهی سے در باغ خوش است استکان گون زینق + کله کله دو باغ را نم
موزون + این طفل کبود پوش لبستان زاده + از صوفی دشت با پیش فادین + گلستان زاده
دارد و گلشن صرر سے اما + چادر رود کل در چشم ز گس ناز با یسته + شکوی سے مانه چون گل
نمزد بر در گلستان زاده ایم + بچه شوقیم از چاک گریبان زاده ایم + در ایضا واه زاده میر لاهور

شیر لاهوری سنگستان نزادہ شمش ضاحت بہ نیک پروردہ نظرش بلاغت بہ محمد اکرم عنیت
 سے خاطرش پروردہ کرد و گویش کرد از راست بہ بشکفتہ چون کل اگر گویم گلستان زرادہ است بہ کلن ہر
 مراد و فستان سر ابو نصر نصیر سے بہ نشانی سے کام نہ لے یکم در سایہ دیوار تو بہ بہرین خوشتر ازین
 گلشن ہر اکاشانہ نیست بہ گلشن آرا و گلشن طراز باغبان میرزا ابیدل سے زخمی گلشن طراز زرم
 نیزنگ بہ جو بوی کل بہان در پردہ رنگ بہ گل غنچہ کلکونہ و سرنجی کہ زمان پروردہ کاندہ فیضی و مثنوی
 مد من مثنوی غنچہ کل آوردہ دورین بیت ہر سر و نیزمین مراد است سے بہر سو کل غنچہ خوشخندہ ملک درینا
 چو سکر بندہ نہ کلقتہ و کلشکر و کل شکر مہ کی کہ از شکر برگ کل سازند بہترین آن آقابلی است
 و گاہے بجای قدم شہداند از ندانہ کلنگین خوانندہ و یغین محرب آفت عمارہ بن المروری سے اگر کل
 دجلہ کے نام او بردہ بہ آب گلشن بہ شود کل کلنگین بہ حکیم سنای سے دل کرم مرابا از لطف بہ گل
 لشکر جہا نیستین بہ دورین بیت کل لشکر بشد یکاوت نیز موزون میشود قابل شیخ شیراز سے
 ہر کلشکر خورے بکلف زبان کند بہوزمان خشک ویر خوری کلشکر بود بہ وجہ سے دی با حبیب نعیم اول
 ضعف خود را بہ از عمل مار فرمود کلقتہ آقابلی بہ و کلقتہ گناہ از لب عشوق نیزست طرا سے طرب
 فرہے کلقتہ نگہ بردار شش بہ سرود مزع چمن بر پر کس بندو بہ گلک بضم اول و شیخ دویم نمی کہ از د
 سوزنش وطن گناہ گوید و بالفظ زون مستعمل سوزنے سے کہ پیش کل کشم کہ مشکبو تو بہ برین گلک
 زن کہ نید لیشم بہ کلک بہ کلکتہ شش مشتعل گردین و بر افروختن شش تاثیر سے عنیت ساتی بقدرج
 بادہ شوق آوارا بہ بستہ شش کلکی تاکہ بسوزد مارا بہ خندہ بر برق زندگرمی خاکسترا بہ چ کلکتہ سے
 شش می بر سرا بہ کلکامہ ککات دوم از سے ثقلی بود کہ بعد از کشیدن گلاب می ماند کہ رنگ کردن
 و چاہیہ کردن جاہامی آید ابو نصر نصیر سے بہ نشانی سے زلف و رخ او دید ہم گفت نصیر بہ از عنبر و کل شش
 کلکامہ خورشید بہ کل بود بسوزہ نیز استہ شد اطلاق این مثل در موقع خوب از شش ہر دو میوان کرد
 ششے صاحب فضل ہشہ و شجاعت بان صم کند یا صاحب دایمہ باشد و زری دیگر با او پیوند و تفاروت
 بہمان است اور مثنوی دوم مجاز کلکوبی گفت سیر کہ در اول بہار کند و آنجان بود کہ مقدم بر جمع
 کہا کل نہ سے بشکفتہ دوم با غنچہ سیر کنند و این کہا بہار بسیار چنیدہ در جوف خانہا و جو بہا بہ
 بریزند و جشن کنند و در نہدستان از روند کہ در اول بہار چنیں سیروران واقع میشود بہت خوانندہ
 و کل نہ کوز نیزمین نام دارد مولوی ہنوس سے خدا یکان جان خاصہ خوبے بہ جامع عقل در ادب برسم
 کلکوبے بہ کلکتہ در ال مثنوی سیر کل است یعنی مطلق سیر مجاز و بالفظ زون کردن و از کلکتہ
 حاسے خواستن و آمدن ہم محاورہ است ہذا صاحب سے عوق کلکتہ سیر مرا باک کنسید
 کہ ز کلکتہ سر کی سخن سے آید بہ حضرت شیخ سے نسبی کہ خیزد کلکتہ کویت بہ و مانع خود را
 معطر نہایہ بہ در حضورت خرد مینے پیدا شود و آید باشد طاق نسیم شہدی سے زانکہ لاکہ کون بود

ہر دو مثنوی اول و ثانیہ

کوی تو اتم زده به نذک نشین کلفت تها بے تو اتم زده زلالی در مرثیه سے جانم درون تخم تک
 جاب خون به کلکت دل شکافی آزاد میرزه به کلکت و کلکام و کلکون بینی سے میچک زہر تیغ کا دوا
 مانجان شدہ نچ سبز رخ کلکتش به ازان جون زخم میا زدم گریبان باره از شادی به کہ خونم ازق
 آن کجا کلکت میداتم به جاد کلکون کلکتہ در وقت کل غمہ بینی اولی بالفظ زدن و کرون در آلودن
 کشیدن و دوا دن و بستن و کشودن بستل طالب آملی سے چیدن کل ازبال ما اہل دل و ماہ کلکتہ
 نخت از پر زانگی نکشودیم به نازم شمع رویتور کشفها سے حسن به کلکتہ غدار و در ہر دو ماہ را به عشق
 چون کلکتہ بر رخ راہ لیلے کشد به گوید این غمیت کردمان مجنون میچکہ به تسلے در تعریف نیک
 نوشتہ کہ کلکتہ بند سیمای خوشید شمع غیر از سے جو دست قضا زشت رویت مرست به میا لای
 کلکتہ بر رو زشت به میر حسر دے میا ان کہ کلکتہ بر رو کشند به نچند برین مردمان خوش کند بہر لای
 خوانساری سے تازد کلکتہ صحت ز کرد استانش بہ ماہ کو خستہ را بر استان انداختہ حسین ثنای
 سے تاپے سر گری عاشق ستم مشاطہ دار حسن را کلکتہ از ناز و عقابے نیند به ہر ہر اسکے خلیق
 خاک دیگاہ تو باد به ز غبارش عارض خوشید تاپے میرند به کلکتہ مقراضے کل شمع و چراغ بہر ان
 گیرند قبول سے خاکساران ز غیبا تاج بر ہے نیند به شمعہ ان کل کجا در بند کلکیر طلانت کلک مرغ
 ز سے از مرغ آہن کہ کشش بین میا شد کلیم سے یاد کہ شام شہی کہ از در او به شکفہ غمہ کل شمع بر رخ ایام
 ظهور سے دراز سدرہ بوستان تراب به ز کل بخشش روشناس آفتاب به شمع کا شمی سے شب
 وصل تو نہان آمدہ ام مادر صبح بہ ماہ را ساختہ کل منی در روز وہ ام به کل بالکسز خاک تاب آنچہ مرزا
 صاحب سنگ از خاک پاک تریزیت بہ ست سعدی کراز کل شیراز به شمع کا شمی سے شیرین بود بے
 کل آن تیغ کویلی به شکر ز تک خویش بہ تک تبار سید بہ دغیر در شت کل شیرین مایہ و اصل نیک
 تا نیر سے بے مشقت نشود صاحب آوازہ کے به کل چینی نشود چینی اگر باخورد بہ کل شیرین
 او از ناز لیلے به نکاشش را جو لیلے صد طفیلے به نفس از کل لطافت بیشتر شت به کل شیرین
 او سواز کرد شت یہ بے شیرازی سے کہ جو این خانہ بہر این کل شیرین دار و بہت فراہش
 اگر سیدہ اگر آزاد است بہ میرزا اسمعیل با سے بہ عادت بکل خوردن کل شیرین من بہ بر رخاکم
 میا ران طفل باہرے کوشش را به کل سر شوی کلکتے کہ زبان کسر و بعضی از جوانان موسے را بہ ان خویند
 و آنرا کل جہہ سائیز گویند سلیم سے چون تواند کے از خاک وطن کسر سید بہ خشت خم و خرد زرا
 کل سر شویا شد به کل شاموسس بشین اول مجیدہ نام گلے دوا کرد و چنین کل مکتوم از تر یا قانت
 در چون بر لطیف و نرم میا شد و نفس ہر در میگردد این را عین مکتوم نیز گویند و کل خون
 کنایہ ازان است زیرا کہ بزرگ خون میا شدہ آنرا در بہ کردن جرات ای غیر الایتام از نام است
 حسن تا نیر سے غم است با خستہ دلان ماہہ کشیدن به بیان ما از کل مکتوم سر شنت بہر غم

میری محض ثبات سے مگر علاج رہا فقہ کندی خورد شدہ کہ از سفید صبح اور کل شاموں
 گل بجری ز سے از گل سنج مثل شبنون و طامرا از دریا آگند شمع اثر سے دور از تو بسکہ زفر سے سنج
 بصیرت از موج گریشد گل جو سے عیارا و گلکار و گلکار بنا و سمار سیف سے تن خاکیت
 گل باز گریه بسیار مرا آہ اگر دست بگیرد بت گلکار مرا و ملاحظہ سے جو مرگم رسد سابقا
 سورہ و بدہ خشت خمد ابلکار فرہ گلین گوی نکا و ہم نیز فار سے کنایہ از کرہ خاک نظا سے
 سے جو در خاطر آید جابجوسے را کہ در چیز آرد گلین گو سے را این گل کردن کنایہ از سرشتن
 و غیر کردن گل سرشتن مثلاً خورشید از سے و دش دیدم کہ طایب در میخانه زوندہ گل آدم
 سرشتند و بیمانہ زوندہ خاک وجود ما از آب بادہ گل کن و ویران ساری دل آگاہ
 عمارت آمد و طور سے گل کہ کفر زوندہ نشانند گرد و رفت و گل کرد جلوه کاشش را و نیز
 گل کردن و گلشدن کنایہ از آلودہ شدن و آلودہ کردن و جہد سے میرسد از سار شش مایا را
 آلودگی سے گل خدارا دست از خمیر آدم گل شود و مادی سے در جنب ممتش چه نماید گناہ
 خلق و کجاست خاک گل کند آب بگرا و گل در آب گرفتن و کردن جہا کے کار سے شدن
 و سامان و سر انجام آن داون محسن تاثیر سے سر عشق زرا ند و کن دلاچہ عجب و گلی در آب
 گرفت زنگ کا ہی را و مراد صائب سے ہر کجا گرے گلے در آب مہار خودی و کار ہر کس
 وہی انجام و کار خودی و کلیم سے کلہ ویران ما خواہ با باد رسید و از بے تعمیر و سیلاب گل
 در آب کردہ ساکب زدی سے سرنک از دیدہ بیارم گلے در آب میگیرم و عیارم را بیا
 آب از کوئی تو بر گیر و و طہر سے فلک بہ تعمیر و خراب و کوفہ گل خا و ہائے در آب
 گل نم دیدہ را آبیے نام است یعنی صاحب تمام اورا ماند کہ تو کے کارش نظام سے یاہ خاکہ
 گل نم دیدہ باندک آبیے کہ باور سیدازم باشید گل کشیدن بر چیزی تطلبہ کردن و مالیدن گل
 بر چیز نظامی سے گلے گزشتے بستون سے و کل افقہ نشان لیک ماند بجا کے و خاب خبر لکھن
 و شرح بین بیت میفرماید کہ گل کشیدن معارف نیست بلکہ گل مالیدن میگویند کہ گفتہ شود
 کہ گلمالی انجامی گویند کہ مراد مرست جایی باشد در اینجا گل کشیدن عبارت از ان است کہ بر آب
 ناک کردن چیز سے بر چیز گل زبند حسن آن را از ایل سازند پس گل برودہ باشد کہ برود سے
 کشیدہ ہشتند و اگر گل بضم بودم سے تو اند شد اما این قد سہت کہ مثل باکہ روی داوہ مناسب
 نے شود جہ گل بستون کشیدن موجب تزین سے است در نما خود ذکر خراب ساختن و شکستن
 در بیان آمدہ ہر چند کہ لفظ کشیدن طایب بین گل بضم است انہی گلکو بضمین خلق و بالفاظ تر کردن
 و خرا کشیدن و پارہ کردن بستل رسین کنایہ از بسیار شور و غوغا و بندہ سے آواز بد رشتے
 و صلابت بود کلیم سے ہے جس میں تا کی از مالہ طور بارہ کنی و کس درین بادیدہ کے کہ بفرما دے

مرزا صاحب سے گلوی خوشی عیش پارہ میکنے بیل چوکل شکفتہ شود در چمن سے ماند چو طالب علی
 سے از اتحاد عاشق و معشوق دور نیست چو آہ عند لب خراشہ گلوی گل چو گلوی آسپا سوراخ
 وسط آسپاکہ دانہ از ان راہ ریزند تا اس گردو گلوسوز بنایت شیرین و خوش آئینہ چہ ہر چیز
 کہ پر شیرین باشد گلورامیسوز و از تیت کہ خوردن شیرینے نشکی بدیدمی آرد تا غیر سے ہوا کے دلیر
 شیرین ثنائیے دارم چو کز اتفاقات گلوسوز تر بود شمش مرزا صاحب سے بیاض کردن و کربست
 من رفتہ چو چو بسہای گلوسوز انتخاب کنم چو کسرو قمریان ہمہ گردن کشیدہ اند چو در آرزو سے
 طوق گلوسوز غنیش چو چو ہوا کے گلوسوز در قفا دارد چو بجا کہ رہ زر خود چون شکوفہ پائیدن
 ہر کجا حسن گلوسوز تو منزل سازو چو تیران کوسر بر غبت ز لب بام گرفت چو میشود قد گلوسوز مگر
 چون شدہ چو چو شود کس سخن مگر گردو چو صاحب ز فکر سے گلوسوز من ماند چو جا در بیاض کردن
 خوبان روزگار چو حضرت شیخ سے نسیم معروہ حال انقدر گلوسوز است چو کہ ہونے پر نفس مشغلہ
 پوش سے آید چو گلگیر چیری زخت کہ گلوراکیر چون بازورد ہیلہ و مانند آن دینز کنایا از مردم طامع
 و بیج و نامہوار کہ ہمہ کس از و نفرت کنند ظہر سے سے خواہش گلگیر از خاق چو دانان بازورد
 طبع چون خفاق چو مرزا صاحب سے یا آواز خار گلگیر جگاہ چو خالے مکن زیادہ بیکبار شیشہ را
 کہ باز حرف گلگیر تو بہ را سر کرد چو کہ در دیدہ بناچی سے دور نیست چو نظامی سے ملہ ارسالہ از
 سکندر جواب چو چو ہے گلگیر چون زرناب چو گلکستہ کنایہ از ساکت و خاموش سند آن
 در لفظ زیاد خواہ گذشت گلوفشار و گلونہ و گلورہ معروف طالب علی سے غمی نصیب نہ لم کن
 جاکہ خود دانی چو کہ مست عیشم دل را گلوفشار سے بہت چو گلوی لب گرفتن کنایہ از خاموش
 گردیندن عرفی سے شیریان زیبوست بر کن دبر کام تیغ نہ لب گلگیر و ز قاتل امان خواہ چو
 گلورہ کمان بقلب اضافہ کمانے کہ از ان گلورہ اندازہ قاسم مشہدی سے توس قرح گلورہ کمان خیال
 است چو کج شک کس مباد نشیند بام تو چو گلے بکرا دل ریش و ریم ترجمہ مشکوہ و با لفظ کرفن و کرفن
 مستعمل ہلوی معنی سے شرح این گلدارم و گیرم گلہ چو از جفا سے آن نکار و دلہ چو گلہ من اگہ از
 سے گلہ داشتہ ہفتہ گلہ با بفتح و تشدید و ایضا تخفیف مطلق جامعہ حوانات بتل گا و دو گو سفند
 روز خوشی ز بادشاہان شدہ رستان گلہ کلک و گلہ قرقرہ نیز گوئند سیح کاشی سے در پیش
 گلہ گلہ دل افکنده دگر چو ای خال سپر کی کہ جربان کبھی چو سلیم سے بان قادرہ ہمہ مست
 با سبان ساقیت چو کجاست گرگ کہ بوسف مشبان گلہ کفہ بہت چو ز خطش آدم سے
 نہانے چو کہ بر گلہ ہای مشبانے چو ساکک یزدی سے حسن است کہ بس جاہ در نیر حلہ دارد چو
 صد گرگ رہا بندہ بجاسے گلہ دارد چو گلہری بکرا دل ریش و ریم خوش خواہ میر می شیرازی سے
 ہر جاقہ بہت آن طرار چو بدستش خورد گلہری وار چو دین نندی الاصل بہت کہ شاعر از راہ

از راه تغزل بستہ گلستان سغبان گلگاہ بالکسرکات دوم نیز فارسی سے چاہے کہ مروج اجلافت ہرزہ
جادو دریا جامع ہشتاد شفا سے حرفے کہ درگنازد مجلس شاہ است ، افسانہ آجندہ دوزخ گلگاہ
کلیم کبیرین پوششے موزون کہ از موی بز و گو سفند بافند کلیم عمر عیار بود کلیمی کہ عمر عیار کہ داخل
نقذہ موضوعہ عمرہ است و داشت در دیش والد ہر و در ہر سکان او دیر سے لشکتہ ہر عیار نامہ
از سفرہ کلیم عمر عیار مد سید کلیم کلیم گوش جعی از نسل قابیل بن آدم کہ در حد و دہا و شفق سگوش
دارند و گوش ایشان مثابہ بزرگ است کہ کے راستہ دوم را کاف سازند چنانچہ از کت زویج
معلوم میشود سالک سیر سے از نا گوش برگ گل پیدہست ، غوی حسیان کلیم کو شاند ، کلیم
از آب بر آوردن و بیرون آوردن و کلیم از پکا بیرون آوردن و کلیم بیرون آوردن فقط کلیم
از سیاهی بیرون آوردن و کلیم از موی بیرون بیرون کنایہ از مہلکہ نجات یافتن مرزا صاحب سے
غضرا در درون زیبای کلیم خوشی ، سے عقل و گداز سودا ، او مرا بہ درین عبرت کسرا
کس کہ دستے در کم دارد ، کلیم خوشی را چون آب از دریا بیرون آرد ، شیخ شیراز سے دوران
جو کلیم خوشی بیرون برد ، گویند چشم گر ہمہ عالم برد ، و در تریح عالم بر عابد سے گفت آن کلیم
خوشی بیرون می برد موی ، و این سی میکند کہ بگردین را ، مع الیم کم کردن ، بالضم کم کرده بی
کم شدہ کہ بی او بجای نرسد و بجای بر کے اطلاق کنند کہ کارے کند کہ بی مطلب او بردہ نشود چہ کم کردہ
اسمان کم کردہ ، کم کردہ فرزند کنایہ از ہر عقوبت شیخ شیراز سے یکی پسید از ان کم کردہ فسزند ،
کہ ہے روشن گہر پیر خرد مند ، کم شدہ لب دریا کنایہ از کے کہ شناوری و آب درزی مانند نا جا
در آب زور و دزد کہ نے البرمان گمراہی ضلالت و بالفظ و اون در کے داون گذشت کم رفتن غلط
رفتن غنیمت سے بے کم میر و خود را ادب کن ، بہ رہی کم کردہ خضری طلب کن ، کم زون بہان
شدن وی سے سردانت ذرہ ہر ز نشد بر من یضین ، دل میر و دزدیدہ و در گوشہ کم میرند
گمان و گمان باضم ظن و بالفظ بیرون ، و بستن ، و داشتن ، و افتادن مستعمل پسین در لفظ بجز بیاید
مرزا شریف اہام سے اگر حاتم نوم خیلے مان با خود گمان دارم ، کہ کردہ از او جان میدہم منت
بجان دارم ، میر خسرو سے گمان بر اعتمادش بستہ بیمار ، کہوتر نازک و شامین شکار ، خواجہ
جمال الدین سلمان سے کہ تا جاک جابت مشرف است سرم ، از انجہ در حق من بندہ بردہ اند گمان
بخوشا سے شما در بنا ، مضمیر ، بخود عای شما بر بنیاد م زبان ، بہ میں اسمیل سے در کستم اسمان
بیروت شور کردہ ، تا گمان بود بخود و داشت بر من زور کردہ ، میر نجات سے کہ نہ زبان بجانہ خوب و
گمانے بردہ است ، کہ فکوز حبیب با خود عاشق دیوانہ را ، گمان زد سطنان ملا شہی سے تیر گرم
در آغوشی خدو ز نبار ، گمان زد تو نشد انجہ لمن یقین دارم ، گمان بندہ از عالم عذر پذیر میر خسرو سے
ز این سگوش کہ گوشہ کشدش ، دل نازک گمان بہ بر شدش ، گمان یعنی گمان دارم و جید سے

ز غفور بخودے چون سلی می بینم جانے را ما تو ہے ہو گا تم فتنہ آخسر زمان آشی مع العون
گناہ باضم جوم گناہ ان جمع ولفظ بر حاستن . ورفتن . وکرون . وکندن . بستن . وپساون
 ووشن بر چیزے مستعمل کلیم سے برہ اگر پیش ہے خود بینیے + گنہ بر عقل و ذرا نہ نفس افکن + شالی
 نگو سے خون بچکد از تیغ ستم باز ندانم + دشمن بن سو قہ خرمن چو گنہ نسبت + مزا صاحب سے
 قضا و دست بیخ خود کند در کجور کے نادان + گناہ نوش خود کور دریم بر عاص بندد + میر خوی سے
 حال خویش اندر بلا کے اول مسکین من + دے کتہ کرد کتہ بر چشم روشن من نہا ذہ + خواجه جمال الدین
 سلمان سے چو گنہ رفت و گریز گناہی کردم + شاید از لطفت تو از کرون ما بر خود + نمم بر انکھ جو جوت
 کشیدہ ام در شہر + قلم کشند گناہ ان عیالم را + انور کے سے کون جو عذر گناہان خوشن
 خواہم + ز شرم خون در دم از بدن بجائے عرق + مایہ درست کہ مقابل ثواب بنامی مثلثہ
 عقاب در مقابل ثواب بجا و جہل خطاست اما فارسیان بجائے عقاب لفظ گناہ سے آرنہ
 و در صحت آن سخن نیست مزا صاحب سے نیت صاحب فرصت بر سیدن را + جواب + در میان
 در در را از بس گناہ از ششست + بیوہ دل مشوش ما + در و گناہ یا تو است + میر نجات
 سے اشک زد گناہ شود عرق ثواب + یک شہی توج بحر عطا شناس + درین نقد بر تو ارض بعضی
 برین شعر حضرت شیخ سے دوسہ نورست کہ در دیدہ مکہ دین عجب است + نہ تو ابے زمین آید گنہ
 گناہی بکہ مقابل ثواب گناہ در ظاہر خطاست ثواب و عقاب است و اگر جواب بجا و جہل شہد کہ گناہ
 تعریف نامی مثلثہ کشتہ ہم جمع نبود جہ مقابل صواب خطاست گناہ و اگر در کلام بعضی ثواب گناہ
 درج شدہ ہندہ احوال تعریف است و اگر صحیح ہم ہندہ غالباً صحیح باشد اتقی صحیح باشد گناہ آمرز
 گناہ بخش و گنہ بخشای مقابل گناہ کار اول در لفظ قدح خوار گذشت خواہ شیراز سے خسرو
 پیرانیہ سر حافظ جو نے سکند + برابرید حضور جان بخشی گنہ بخشای تو + گناہ کسی از کسی خواستن
 یعنی شفاعت و کردن شیخ شیراز سے در انوقت نوید کے آفر دست + گناہ ہم زرداوار و اور
 بخوہست + گنہ باضم نو سے از این بندے کے لطیف کو طہ سازند گنہ زون و گنہ کردن نوعی
 از حبت جو انات کہ ہر چہار یا چند مانند حبت آہوسلم سے درین بخر گناہ افلاک را انکھ کسر اسیمہ
 کہ شد گنہ زمان گوئے کر زبان خیل آہوی + میر خند دے ہر خندے کے سوی گور کشاد +
 گور گنہ زد و خندان افاد + و در تعریف اسپ سے جو جولان گنہ بہت کہہ روان
 جو گنہ زند گنہ خضر است + راند از آب بخش یک برای جانش + بر سر ہر کام صد
 گنہ کشند همچون جاب + حکیم سدی سے نہ منزل پذیرہ شدہ با پناہ + زد آئین زیبا
 و گنہ براہ + فرود سی سے ہمہ راہ و بے راہ گنہ زدہ + جہان شدہ جو دنیا بزر زدہ + در مرد
 کردن امر و شرف سے آن سہمی قد از لطافت بکوشش پرورده است + جفتہ پیش از بس ہر است

پر است استاده گنبد کرده است * ملاحظه فرمایید یونانی شده امروز سپهرت مسمار * از خاک
سقم کن مسمار بسیار * فرد است که هر یک لب نان سپهرت * گنبد ساز و بصیغه چار منار *
و در بر آن خیمه که یک ستون باشد و ظاهر گنبدی که نوعیت از خیمه همین است و کنار از کفل و شیرین
تا نیر * بر در کنبه خاتون تو هر شب قندیل * زیر کاردیخته از غایه باد و نجانی * گنبد عامه گنبد
و ستار با خاقه تشبیهی چه ستار و عامه ولایت بر بصورت گنبد میباشند مخلص کاشی *
گشته قدش ز بار گنبد عامه غم * ورنه شیخ جاہل با بقدر ابر نیست * مزار صاحب *
مرد است دل زاهد دم سوز نزدیک * چون بر سر خود گنبد ستار سازد * کنبه جل دختران
گنبد لیست در ولایت قبول * بلکه در سمرقند زاهدان زوق جماع * مینمایند کنبه جل
دختران عامه اش * گنج بافتن مال بسیار یکی نهاده و با لفظ رختین کشیدن مستعمل بسین در زر
کشیدن رختین در رخ بدون گذشت گنج باد آورد و باد آورده و گنج باد آورد نام گنجی که قیصر دوم
بر کشته * بار کرده پیش خسر و بر و ز ستاده بود سلیم * عجب جمعی از سزای زلف او دست
آمد * بر پشانے و گزین گنج باد آوردی نیم * و مانع من برست از بوی آن گل کس چه میداند *
که در ویرانه خود گنج باد آورده دارم * بر صیدے سے پانہ نوش ندارد علم تہدستے *
بهار بادہ کنان راست گنج باد آورد * رخصه دانش سے کاسد ایم بر شود از کیسه کا چه مال *
میکشان را ابر ک از گنج باد آورد نیست * گنج مشایگان گنج بسیار مزار صاحب سے نامہ رویتو
بر تو در جهان انداختہ * پیش بر ویران گنج شایگان انداختہ * گنج مفت خوان حضرت شیخ
در شعر خود بسته لیکن سموع نیست خجک مفت خوان که مقولہ است شهرت دارد و مفت
گنج بر ویران در کلام اساتذہ واقع است نشینہ ایم کہ آنرا گنج مفت خوان گفته باشند من ادعی
فعلیہ السنہ گنج آب آورده اشک سالک نزدی سے اگر یک گنج باد آورد خسر و دیدہ در عمر
را صد گنج آب آورده مردم در کنار رفته * گنج خوان گنج قارون کہ هنوز زیر زمین رو نیست
جانی گیلانے سے تا بز اول آزار بر و گشش * با سے بر گنج روان آید ہے * گنج نامه کا غد
یا چیزے دیگر کہ چاہی پنهان کردن گنج و مقدار زردوران نوشته باشد سلیم سے روزگار م قدر
نشناسد ز نادانے کہ طفل * گنج نامه گریاید کا غد بادش کند * گنج نہ کبیر لون دہا کے لفظ او
گنجینہ کشای صاحب مالک گنج فیضے فیاضے سے رضوان خدا بر صحابہ * گنجینہ کن کے
نہ خرابہ * گنجینہ رنجہ حاصل شدہ باشد از جمع گنجا جاکہ بشیمتہ ذر زینہ خبرے کہ در صبح آن
بشم ذر را مدخلی بود غالب کہ زید علیہ گنج باشد گنج فایز و گنج ان چاہے لکام اشمن
گنج میرنوی سے اگر قیاس کم پیش است لایض * چه گنج خانہ قارون چه نیم پڑ و باب *
خواجہ نظامی سے ماہان گنج خانہ کہ در یافتند * رہ از دایر خط یافتند * گنجی کنجی بشیر می

کذا گنج او نیست چرخ و درو چو کرا و تدراده تو هست درخش به کرا و گنجان شد توی گنج بخش به جناب
 خیر آمد قضین در شرح این بیت میفرماید نکته درخت بسیار کردن لفظ گنجان بجای گنجان بر سر جمله چرخ
 ظاهر و مستعمل است آن است که هر که دولت دارد و بجای کار صرف نموده و از بهره برنگردد آن
 شخص گویا انسان نیست بلکه جادو و آونده است که بر سر نهادن زر مخلوق کشته است و حاجت
 آن گنجان یعنی طرف زرازد منتفع نمی شود همچنین این صاحب گنج نیز از گنج خویش منتفع نخواهد گردید
 گنج بار از عالم رعد بار در بار فرود می آید بسیارم نشانش برخت بار به وزان پس کشایم در گنجبار
 گنج بان و گنجدار و گنجینه گنج یعنی عبد اللہ تقی سے کہ ان کو در انسان ترازد و گنج نه که شد آنگه دست
 گنجد گنج به استاد فرخے سے من کہ اور اور مدعی رستم خواندم ہی به دین جان باشد که خوانے
 گنج نورا گنجان به گنج بخش و گنج ریز کتابه از جو انور در بسیار بخش نظامی سے آواز پوشیدگان گفت خبر
 کدایش کن از خاطر گنج ریز به محمد بن باضم معروف است او از ریافت دین مجاز است طور سے
 سے زبیر گنجانیت نامه از یار میگند به در پیم زخم بز خویش چون یار میگند به گنجانک توی توی گو سے
 جانور سے کہ در نه آرزو طوطی خوانند سیخ کاغذ سے تو از همه رو کے ذریکدی نمم به تو از همه رو سے
 نزدیک سو نمم به آن شهباز نمم نمم کوی توی به دین گنجانک تو سے توی کوی نمم به گندم بفتح امل
 رضم بیوم معروف دول چاک از صفات دست گندمی رنگ و گندم کون میرزا صاحب سے
 کم کردید خط خوبه از آفرینش به سبز و سبز شاز خط رخ گندم گوشش به حسن گندم کون اگر
 صاحب باشد در نظر به رخت بیرون از پشت جاودانی کشم به نظامی سے به انگونه برگندی
 رنگ او به از مشک سید خال جو سنگ او به گندم نای جو فروش آنکه خوشین یا چیزی را بطاهر
 خوب نامه دور واقع جان باشد که زمان نام چاک از صفات صفایان که نیلاق لڑان است
 شقای در جو سے به باین طلب ز رستان شدستم اداره به ز گندمان بگرام ازین فتاوه کدار
 گنده باضم گرفت کباب و سندان در لفظ گرفته گشت گنده و مانع گنده مغز کتابه از مشک و کش
 شیخ شیراز سے اگر برود در بے این سخن به بین گفتگو گنده مغز سے مکن به گنجل بفتح هر دو ک
 سحر زبیل و طرافت و با لفظ زدن مستعمل نزاری سے یاد باد آفتاب که در بیت الحرم به طلوع سے
 کردیم بایران ہم به باد به بخوردیم و گنجل بزیم به زادل شب تا بوقت صبحم به زبان گندمین
 حسن گندمین مع الو او گو با بفتح مخفف گاو دین شیر محاوره اهل ایران است میرزا
 سے شیخ آءه بر رفته لغت به ریش گاو دند مشایخ نوجوانی بوم گو به در فاده معنی فرض معادل
 ہم گند نظامی سے جو نے شد و زنگانے نماند به جهان کوجان چون جو نے نماند به و گاو
 کلمه که بدان معنی گنجد گویند که چنین باشد باز گو به گو به بر نه گو به را گنده گو به بر نیان گو به
 بر نیان گفتگو بسند به گو به بوج گو به پیش گو به کم گو به تازه گو به خوش گو به چرب گو به حق گو به زود گو

زود گو. گوار و گوار و گواران باضم بر پیر خورش و ایقده زود و مضم مرزا صاحب سے زخم از مضم
 گوارا تر بود بر عارفان و در خند زندان بود از نقش ابن مجوس را و کلیم سے حال کلیم پیش گوارا کے
 ادب بر سر و گراب خورد و گلوش استخوان گرفت و میر خسرو سے کے را باشد این نترت
 گواران و که و اند خوردن اندر و سیاران و میر حسن و دیو کے سے ازان میگویند است چنانچه
 یکوچر عم روز سے و تو ختم نوش کرد و نوش با دوا گوارانت و ناگوار و ناگواران. ناگوارا
 خوشگوار و خوشگواران. گوارا اتفاق صحبت کنایه از موافق آمدن صحبت والد هر دو سے ندرت
 تو گوارا نغمه صحبت والد و برود از خود اگر دردت از خوش مغرب و گواه شاهد و بنده گوارا بخت
 دگره بخت الفت مخوف آن چون باد شاد و باد شرد و بالفظ کردن و کشیدن و در رفتن و
 آوردن مستعمل عالم هر دو سے دل از علامی غم خواست تا هر دو والد و کشید بر خورش از دینها گواران را
 زهر که هر چه رسد دل در قبول کناست و فراخ و صلی را گرفته ایم گواه و خدا سے را در رسول
 و سے در کردم و گواه خوشی بر ایمه اطهار و میر خوری سے سوگند خورد و چرخ که با او فاکند و
 بر خوشی زانشکان را گواه کرد و زردوسی سے جفا بیت نیاید بگنبار راست و بمن بر کنون
 پاک نیروان گواست و ظهوری سے این شخص ده بفا و فنا و بر تقاربت فاسی جمله گواه حافظ
 شیراز سے و لم حافظ بگو که بازدم کرده اعتراف و ما کو هم و شیخ شیراز سے گوارا در خود خدا و
 رسول و که دیگر مردم بگرد فضول و گواه عاشق صادق در استین شمشه یعنی قول و فعل او همان گواه
 صدق اوست گواه باسی بلکه گویا در فرغ صدق نهشته باشد مرزا صاحب سے بگ گواه
 باسی که راه مصر آورد و سیاه کرد رخ و عو کے زینجارا و طرف وقوع و لطف پیام این لفظ
 دین بیت ظاهر است گواهی شهادت و بالفظ آوردن و دادن مستعمل مرزا صاحب سے که بر من آید چون
 خود گواهی میدم و ناله نادر دل نگر و خون هم او از مرا و میر خوری سے اگر حاتم طی مشاعران سخن گویند
 دهنده جمله گواهی بخود تو دستخا و نظامی سے گواهی در و آرم از جاویار و که صد آنسین با و بر چهار
 میر خسرو سے چون زن بر زوبه تباہی نهد و شکل و فرقت گواهی دهد و قاعده گواهی گاهی
 منسوب میشود بطرف مدعی و صلان بر آن فلان آید و گاهی بطرف مدعا علیه و صلان بر فلان آید نظامی
 سے که شایسته کند شغل است و وزیراد بود بر من ایند گو است و گو پال گرز ظفر نامه سے زخم
 تبریزین و گو پال و تیغ و زور یا بر آمدی کے سرخ میخ و گور بود مجهول قبر و بالفظ نهادن مستعمل مولوی معنوی
 سے کین مدار آن تا که از کین کم رهنده و گور نشان پهلوی گرا آن نهند و چهار پایه سرودند که آنرا گور خور
 گویند میر خسرو در تر لیت او سے طرفه گویا در دیده چون بزراع و راست چون در سران گور حراغ
 سختی چون کمان محکم ساز و خا و گواه و گونگهای دراز و بادل از آن همان تازی و پهلوی نسی
 جرم کلتاری و چون کمان زیر تو ز کلتاری و از خالوش خورش در سینه و زده با کوه و دست کشیده

شکم از غصه سبز و برده برات به اند بردن شیر زرد و روشن نبات به خط پشیش در بست نسو باد و راست
 با باد باز خواند و سواد به در کفل گاه کرد روشن او به گرد گشته لطافت تن او به گشته از خیران صندل
 طاق به صندلی بان و خیر زنده ساق به جان خسرین بر بنجای موش به کحل کوزان ز بجنای موش به کحل
 پایش جو خامر جلاک به نصف منمش قسم نیر خاک به تیز کامی چمن کهن به بیله زهله ز باد کرده
 سخن به لبکه همچون خیال بود چشم به می نمودن نوز چشم به دین نفسی کردل که منسید به گاه به
 رگه ناسید به نده و جانور بسزده برگ به دیوان بودیل فرشته مرگ به گوده بود و مجهول از دروا
 تر که بنی زن گویند که گوده حرام یعنی از حرام تن در موش بسیم آورده دار اب بگن جو یا سه جفت
 است که از د ختر ز جوی کام به کاین فاخته شبه از ذوات اعلام به تا که کسر خود بای هم خوابی بود
 تا چند گشته مت این گوده حرام به گور کن آن که معاش او منحصر در کندن گور باشد گور شکافت اندک
 شب با گور به رانکافه کفن مردگان را کشند و آن تر جز نباش بوزن نقاشی است که در زمین از سما
 جوبت یعنی کوشین است و زنی به مجلس تو سه سال ایلیک است و باد به از بت کبک حرام و ضم گور
 سرین به گور چشم نام پارچه که در آن نقشها با قند بصورت چشم گور از عالم طبل چشم که در آن خاک
 معین شکل به با قند نظامی سه حیرت زمین زیر رسم سوره باشد که چشم از بیله چشم گور که از لندی
 از گور چشم حیر به پوشید و طارخ مشا ز تیغ و تیر به گور کبر آنکه صید گور کند نظامی سه چو با گور گیران
 ندرند زور به بیاسی خود آید گوران بگور به گور خانه مقبره و مدفن میر خسرو سه نادین کهنه گور
 خانه نشست به گور خان هم ز داغ گور ترست به نظامی سه چو کخیر و از ملک بر دخت رخت به
 نهادند زان جا که جام و تخت به بان گور خانه ز غار سه گریه به کزانش دران عاز نوزان خسریه به
 گور بود مجهول باد که از راه سفلی بر آید گوریدن مصدر آن و با لفظ زون و داون چنین مستل
 طافونتی برده سه چون مروت نرا زین دار الفلاکت رحیمه به مردم اکثر گزیر با گاه حضرت
 واده اند به کونال که گوز بر لبش از جود به کوریه که ریش او خنده برده به تابوسته جرب کرده
 نتمم از خوان فقر به کوز بر قیاق استغاسی گردون می زند به در بختار به تقاراکوز استغاسی زند به
 اند او طریقه از قاف قیامت می کند به چو خرماده از جام سوس زود که ششش از کبر بر قده به در جایش
 بود وزیر مشور به خوشا کوز رسم و یا شده از او به بر لبش نه فلک کوزیه و جان داد به شاخ کوزن گوز
 گینه اشاندن و نشاندن گنایا حرکت بخور کون و برقیاس که در کان بر کینه میر معنی سه هر کجا تو
 جو کوزی گوان است به بر نشاندن سه می گنبد کوز به فردوس سه تو با این سپه پیشین آمد سه
 هر کوز بر کینه اشاندی به شیخ شیراز سه تربیت نا اهل را چون کوزان بر کینه است به کوزیه نفع زنده
 بخور کوزن میدان گوبازی به این از این زبان بچین بوسله گو سپند و کوسفند بود مجهول بز در پیش مولانا جامی
 سه شکار گو سپه پیش از بر و پیش به دران دار شده از مورخ پیش به و عجب از صاحب کشف اللغز

کشف اللغۃ کتفیر بزبکو سفند کرده و گفته ذبکی باشد یا غیر ذبکی و تفسیر شده به بچه گو سفند که آرد ذبکی
گویند و باز گفته و ذرا که گو سفند گویند غلط است اما از کلام صاحب نصاب که تفسیر مزبور بزرگو سفند
بر آورده مستفاد میشود و لکن گو سفند در فارسی مثل مغز است در تاز سے دور تا کوسل صراح منفر خلاف خان
و خان خلاف مغز مغز بزرگو سفند میشس اطلاق هر یک بر دیگر سے از راه تخریب شد و در کشف اللغۃ
و تفسیر لفظ میشس نوشته که گو سفند ذب و دار ماده و این هیچ نیست گو سفند مطلق است نه باشد
یا ماده و ذب دار بود یا نبود پس در معیت مولوی جامی که گو سفند ای بزر میشس تفسیر نموده بنا بر تخریب
خواه بود گو سفند اندازن سفار کشته که چون حرفت را بکنک برین نواز نزدیک دست پس گردنش
و دست دیگر میان هر دو نشانش نه کرده از جا بردارند و باز نزد میشس بزنند بر نبات سے سخن هر کوی
ماد ذب سے دارد گو سفند لیت که انداز درسته دارد گو سفند کسلم گو سفند سے که در تفریکان
برای قربان کردن حاضر سازند و بجای زب شخصه که در کمال تسلیم باشد اطلاق کنند شانه لکڑ سے
دل سلیم من آن گو سفند تسلیم است که خبر تیغ تو قربان شدن نمیداند گو ساله بزور تیغ مجسمه
یعنی حکم عوض دارد که فام بیز است گو سفند از هر سے قربانیت یعنی انکه دلاورد روان است
در کار خداوند نعمت خود را قربان بسیار دواز جان در رخ نیدارد و خانیجه ایجاد گو سفند بر سے
قربانیت بجلاف گرگ و سگ که نیکار نیستند گو ساله برده بر گاه کردن رسم است که چون بچه گاو
و دشتابیر و در پوست او گاه بر کرده در نظر گاو آفر تا آنرا بچه خیال کند و شیر و دانه ناظم هر دے سے
صاحب طبعان ستایش جاہ کنند تا اول جاہ بروران راه کنند و بچے سے کاویت شیر است
گو ساله مژه را بچو بر گاه کنند گو کشش بود و بچول عضو معروف دستخوش شوم عاشق نغمه گریه
کر از صفات دور بچو بچو سے قفس ساغر صدف چشم از شبیهات لوست نغمه سے
شاید زگرده رسد آواز ہے او شد مے که چشم براه است گو کشش را آید از تار کشش
طایر نغمه در دام ہے ای جویغان قفس گو کشش پیدا رہے بازی گو کشش حلقه گو کشش در گو کشش
در از گو کشش دند گو کشش دند گو کشش سوس گو کشش سیاه گو کشش دو گو کشش سر گو کشی سیما نب
در گو کشش گو کشش گران در گو کشش سنگین در گو کشش گرفته کتابه از ان گو کشش که بر بعضی و در مغز فطرت
سے زبان بند گو بان گرچه چون خار نیلانست و اس کبدر دل برده گو کشش گران شد گو کشش دریا
در گو کشش ای صدف دینی پالک کوچک مجاز است اشرف سے تا تمها سے ترم مشهور که در
گو کشش دریا آب بزود نام او گو کشش ہے مزا صاحب سے تا بعد یا لب یا کایم حیرت نیلگون
نے با دریا کشان از گو کشش لبے میوه ہے سلیم در صفت نهر سے جان تشنگی در دواز جوش سے
که بود جای در در گو کشش ای خاقانی سله یک گو کشش ای از هر کس شبیه ده مرا تا بر سینہ
چرخه سودا بر اکلند ہے عبد اللہ باقی سے شد از مویج آن بکیران بقریرے بر از گو کشش ہی هزار اکیه

منی است که گوشش عزیز و تحقیق نیست که گوشش نیز کردن و گوشش بیارودن و گوشش داودن و گوشش
 در سخن بمنی مخاطب کردن نیز چنانچه باید و گوشش نهادن و گوشش افکندن و گوشش انداختن
 کنایه از توجه شدن و ملاحظه نمودن عرنی سے تمام کے کو کہ یک نفس گونمی بہ بدل آورد
 برور اندازد بہ طالب آلی سے گوشش نبوحہ سخی طالب فلک کہ باز بہ خون میر آورد از لبش خون
 طراز او بہ شیخ شیراز سے ذوق سماع مجلس نشست بہ گوشش دل بہ دستے رسد کہ گوشش طبیعت پاکنی
 مولوی روم سے بر سید وحی حدیث کے گوشش تیز کند کہ گوشش تیز چشم خدا سے بین کشد کہ
 دادہ کجکل کو شتی بفریاد م درین مجلس سلیم بہ نالام گو یا بطرز عنایس بان شناست بہ خالص سے
 صلہ شعر من نیست کہ کس گوشش وہ بہ بجز این خالصم از کس جو تو چشم صلہ نیست بہ حامد بہیہا سے
 سے بعد عمر کے کہ با فسانہ ما گوشش انداخت بہ نخت بدین کہ بخ حرف نکا بت لغینہ بہ میر مزی
 سے تا بریط و صبور بود گوشش ہمے دار بہ گاہے بسوی ربط نگاہی سوی طنبور بہ ملا طرا سے نطقاً
 تہو جو سزد و فغان بہ بہ تخسین او غمچہ شد تر زبان بہ اگر کجکل بصوتش وہ گوشش خود بہ بر دہا سے
 چشمہ گوشش خود بہ صاحب بران گوشش داودن مننے ترک داودن دو اکد مشن ہم آوردہ دورین
 تامل است گوشش کشان مولی سے منوے سے جان گوشش کشان آمد دل سے خوشان آمد بہ
 زیرا کہ بہار آمد رفت آن کے دیوانہ بہ گوشش کشودن توجہ بہ سماع فرمودن فوجی نیشابوری سے
 گوہر گردم تر ابد شکوہ فوجی جہ کل بہ گوشش سے بایہ کشودا مانے بایہ شنیدہ بہ گوشش پوج و
 گوشش تاب چاکری کہ بوسطہ دفع از میت سہا بر گوشش بچیدہ نیز کنایہ از آگاہانہ بندن داودن
 داودن گوششمال و گوششالی و گوشش تالی مثلاً و با لفظ داودن و خوردن و کشیدن مستعمل مفید سے شہرہ
 کشتہ بنہ غفلت بکار من بہ از سبکہ گوشش تالی استاد خوردہ ام بہ طالب سے کی طفل تان
 زاوہ ام شخص ملا بہ جومی سے کہ بازی گوشش چشم گوشش با ہم وہ بہ نظامی سے تران بہا سے
 سدر در میان کہ نہ بے نجات جو نہ در میان بہ و گرنہ جانت دم گوشش پوج کہ در
 کہ پیچے و کتر ز بسج بہ ظہور نے سے دل خیزہ ز سر سبکہ دست بہا سے بہ لکے کہ اسی خورد گوششمال
 ملاحظہ خطاب بمنی سے تعانوں کہ نسبت صوت مقال بہ بہ ہجو ظہور دام گوششمال بہ مفید بمنی معر
 از سبکہ گوششمالے امام خوردہ ام بہ اما گوشش مالیدن بننے آگاہانہ بندن آگاہانہ بندن مرد آہ
 مدین بیت فوج نظام سے بہ پیش کئے باز ایہ گوشش بہ جو بردانہ کا یہ پیش خون گوشش
 اشارت بہت بقاعدہ پہلوانان و اہل نہر کہ در وقت پیش آمدن کار سترگ او سادرا یاد کردہ گوشش
 خورد ایمالندہ از او مدعی تہہ گوششمال استاد تصور میکنند گوشش کے برافقن کنایہ از آگاہانہ بندن گوشش
 برافقن از کے کنایہ از عرض نمودن طالب کے سے طالب از دستان ما گوشش حقیقت بر متاب
 کینوے نام از حد نغمہ داود نیست بہ ظہور سے اگر بہ نطق بل یاغہ بہ سے تر گوشش برافقن

گوشش گرفتن کنایه از متنبه شدن و اعتراف بجهل خود کردن مراد صاحب سے زحرف مردم بیکانه گوش
 سے کریم ۱۰ اشارت تھا سے اشارت چہ سے ۱۱ نفس از گرسے افسانہ من گوش گرفت چہ گوش غلام
 کجا لایق گفتار منت ۱۲ کمال مجتہد سے بقدر تو دور کرافت نیز وہ گرفت اینک عذر آن کہ گوش ۱۳
 گوش بچیدہ و گوش خورہ کنایہ از آگاہانیدہ شدہ و نندہ ابرشاگرد و اطلاق کنندہ گوش کہ در سایہ
 گوش خواجہ شیراز سے کس نیار در او دم زون از قصہ من ۱۴ گوش ما و جبا گوش گذار سے بکنہ
 طالب سے می کردم سامع قول فقیر ۱۵ زمرہ گوش کہ درم کینہ ۱۶ گوش بر دین کنایہ از نومیہ
 شدن گوش داشتن محافظت کردن و نگاه داشتن خواجہ شیراز سے ای ملک گوش بر ادش بدہ
 در خط چشم برش دار گوش ۱۷ سید اشرف در مدخلہ سے کریم نغمی زہر ہائے زہار
 کہ ہر زہ اش نہ خوانے ۱۸ چون حلقہ گوش برش دانش ۱۹ چون نور بیدہ گوش دانش سلیم
 سے خبر کردم ز صفت گوش سے دار ۲۰ خواہ گشت روزے این سخن سب سے و قوسے بستی طوطی کرد
 و توجہ نمودن نیست آوردہ و اشارت سلیم التہ این معنی مفہوم میشود و خواجہ جمال الدین سلمان سے اسے
 صبا گر خاک سے کاد بست آید ترا ۲۱ ذرہ زان گوش دار از بر ۲۲ چشم من ۲۳ آسمان و طلقہ خود کو
 میدہنت گوش ۲۴ ساخت مدرش سے انوش گوشوار ۲۵ و بختی انتظار داشتن خواجہ جمال الدین
 سلمان سے اسے دانہ و دام دل با طلقہ گشت ۲۶ باز آ کہ دستہ من گوش تو دار وہ گوش کردن
 سفینہ ن نگاہ کردن بجزی خواجہ شیراز سے پیش کمان ابروش لایہ بکلم سے ۲۷ گوشہ کزیدہ است
 ازان گوش ہر نیک ۲۸ رختے سے کفم مرغ و گوش کن از من کھایتے ۲۹ گوش نمود گوش بختار من کرد
 مراد صاحب سے ما بردہ ۳۰ گوش خود از گوش کردہ ایم ۳۱ بند سے کہ دادہ اند با گوش کردہ ایم ۳۲
 میر حسن فراہنے سے شاد کے کردم اگر در دم گوش کنے ۳۳ نشونے بہ کہ کنے گوش فرا گوش کنے
 خیر کے بہ خندانے سے بار از حال من آن بہ فراموش کنہ ۳۴ این نہ حرفیت کہ گویند ر کے گوش کنہ ۳۵
 نظامی سے کلاخی یک کک را گوش کرد و تاکت خویش رسم فراوش کردن ۳۶ جناب خیر لد قصین در شرح مین
 بیت میفرماید کہ گوش کردن عبارت است از مجموع استماع آواز با و عمل کردن بران بقصد تغلیہ
 نمودن آن رائیے کلاخی صد ہے خوشخواری یکک در گوش کرد و ساعتی تغلیہ آن شدہ درین خلافت
 صاحب جہانگیری است کہ منی نگاہ کردن نوشتہ وہین بیت سندن آوردہ و صاحب شیدی نیز مین
 معنی نوشتہ و باز گفتہ کہ درینجا گوش کجاست تازی یعنی گوشش نہاسب تر است درین مامل است
 گوش بر کردن و بر شدن از جز سے کنایہ از بسیار شنوائیدن و شنیدن خبری مراد صاحب سے خاطر
 از شکوہ باکی بر نشان میشود ہزلہ سے از حرف بر نشان گوش تو ۳۷ حسیہ شامی سے
 دزین حدیث عبارت کہ گوش جان بر شد ۳۸ و ان جو نوحہ ز باسیدن زبان بر شد ۳۹ گوش
 تر شدن از خبری کنایہ از متکلم شدن از سماع میر خسرو سے جو زان نوشتہ شاد را گوش تر ۴۰ در

در آن پیشی گشت بهوش تر و گوش شدن و گوش گشتن کنایه از بسیار سخن شنو کردن و بدین ضمای بخشی
 سه اگر خواهی سخن شنو سخن بشنو به زبان کسی تواند زد که اول گوشش کرد و او به گوشش بین کردن
 و پنه کردن و گوش دراز کردن و گوش کشادن و گوش نهادن کنایه از امید چیزی و داشتن
 و انتظار کشیدن که بر او شنیده شود پس در لفظ صمیم گذشت ظهوری سے گوشش کنایه تا گویم
 از خیر آن شنو خیرا به سلیم سے پیش کل توان حدیث رسول و گفتن سلیم چه هر که گوشش بین سازد محرم
 این راز نیست نه خواج شیراز سے و دشمن ز بیله چه خوش آمد که می رود به کل گوشش پنه کرده ز شایخ
 درخت خویش به گوشش خراشیدن کنایه از ایثار سایندن گوشش مزا صاحب سے گوشش خراشید
 صدر کے جس با چه ما زرم روان قافلہ رکب روانیم به گوشش افتادن کنایه از گشتن شنوای رفتن
 میخسودے کوفت جوان گوشش شب تا که را به گوشش فاد استرا فلاک را به گوشش کشیدن
 کنایه از ترک شنیدن و گوشش ماییدن بر آگائیدن و بهوش آوردن در این از اهل زبان به تحقیق رسیده
 گوشش با نکت گرفتن نه کردن سوراخ گوشش با نکت شنیده نشود و سندان در لفظ سے بشت
 گذشت گوشش مردم افتاده کنایه است از آنکه زلفه اشکارا گشت گوشش زنگ گرفته یا گوشش
 گرفته است یعنی ذوق شنیدن ندارد یا خوب نمیتواند شنید مزار احمدی که تخلصش من است سے
 ز عرفه تا آوازه نامده بانگ درار ساینست یا گوشش با گرفته به گوشش ضماییده است یعنی از
 غفلت برآمده و آگاه گشته است گوشش گاه و خوابیده است یعنی از حوادث و فتن خیزدار و غفلت
 که انی جمع اکتامیل گوشش خاریدن کنایه از گشت و درنگ کردن مولوی معنی سے شکار گشته
 به خون اندرون نمے مگرد چه که رسیده غافل با و گوشش خار به گوشش خوابانیدن مزا صاحب
 سے خاموشی ز کمر دشمن بدرگ منو امین به جوش گوشش خوابانید نکه دور تقادار و به گوشش
 سبک داشتن برفت کس گوشش گشتن در این مقصدا سے تلون مزاج بود بگوشش شکتن عرفی سے
 خیر و سماح شوق کن چند بکم عافیت به دشمنی بگوشش دل ز فرم است را به گوشش داشتن یا داشتن
 دور خاطر داشتن درین کار است در گوشش آوردن و بگوشش بر گوشش خوردن و رسیدن و آمدن
 شنیدن بر گوشش و بگوشش کشیدن شنو آیدن طهر الدین فارابی سے نهی زلفین غنبار بر گوشش
 حدیث مایار سے هیچ در گوشش به و منی آویزه بستن گوشش آوردن کوفتی است که در مقام حصول
 مراد و کامیابی گویند یعنی استهلاک همیشه شنو او تا بر سر حسد نماید و کار را برابر هم ترند فطرت سے
 در لبش از بوسه نمونے فرو نگذاشتم به گوشش آوردن که که کفکونکد اشتم به گوشش در پیوست
 بهر جای سے رانزنی میکند گوشش دریده از آنکه بیله بسیار خورد زخم طایفه حبشید به گوشش
 نا گوشش ازین سترمان بر سنجکاشے به گوشش نا گوشش جان از عل حک است و چون مانع
 سپردیم خاسے ز خلل به گوشش با تخریک نام نغز او سیتے میرے شیرازی سے اگر خواننده

حرف نموده راندهی + گوشت از میزای گوشت خواندی + گوشت ترنج سفید که زیر پوست ترنج باشد
 که از پیلانک و ترازه کشم لایح خوانند گوشت و گوشه آن طرف و کج خانه و قران نشین گرا از
 صفات اوست ترازه سے منوزم عشق میدارد زینت در پناه ارجه + خرد بر من بدون آرد زینت
 خواندنی + ولاد جبار صد مدد زین داشت + بچل گوشه ده ده در کین داشت + و نیز منی کین گاه
 دین بیت مستند نمیشد جگر گوشه + چار گوشه + چار گوشه + گوشه باش کناره مسند گوشه زین
 کتاب از حلقه زین مزا صاحب سے نے من نمون نظر به است در دمان داشت + عشق در هر گوشه
 زین در د شیر + سلیم سے خستگان از بسکه میبندد در زندان عشق + هر زمان در گوشه زین نشین میشود
 گوشه بانجی گرفتن کتاب از خلوت گرفتن گوشه ابرو جها بدن و گوشه ابرو نمودن اشاره گوشه
 ابرو کردن مزا صاحب سے زخم با چون ماه نوتا گوشه ابرو نمود + تیغ چون دیوانگان زین جبار کرد
 سے اگر برق خسته گوشه ابرو بجایند + کار راه کلیم الله سنگ طور بردارده طالع شمشیر عطار
 بشکند لوح تقاضا بر سر کیوان + چشم خست گوشه ابرو بجایند + گوشه ابرو بلند کردن وطن
 شدن در مقام بید بانجی باشد مزا صاحب سے که ام گوشه ابرو بلند شایار + که هم پیشه نما
 قبله گاه میزد + سنجو کاشی سے در محفل که گوشه ابرو بلند + کرم زینک سحر ابرو زینت
 کو قدرت اشاره و کذب فریب + توان بزرگ بودن تنها بجا دمال + گوشه گزین و گوشه نشین
 و گوشه گیر و گوشه گرفتن بیکو نشستن خواج بشیر از سے عقل دیوانه شدن سلسله مشکین کو + دل
 ز گوشه گرفت ابرو دلدار کجا + گوشه چشم بجز سے کردن و دشمن التفات کردن بوی خواج
 شیر از سے انا که خاک نظر کیمیا کنند + آیا بود که گوشه چشمی با کنند + گوشه کار با صاف
 و فلک صاف رده کار مراد چشمه کار سنا دل و بخت کار گوشه جبین گذشت و دریم مفید بطن
 سے بود پیشه ام ناله سار مفید + فغان چون کمان گوشه کار منت + گوشه چیرے نشستن کتاب از
 خشم و اون گوشه آنرا چون کلاه + دستار + نقاب + و زود + و مانند آن مزا صاحب سے که ام
 زبیر حسین گوشه نقاب شکست + که عرشه بانوز زین آفتاب شکست + نیت و طالع دل بجای صل
 مارا قول + کیت و سب گوشه این فرد باطل بشکند + حسین شامی سے نجل ارباب غصه بودید بگفته
 باد پاره گوشه دستار شکند + کوف در جهاکر سے بکاف تازی دور محاوره بکاف فارسی بوم
 که جانور است مردود حکیم شقائے سے جوئے جوئے که سمنه سعدا جوئے + بی نیت الوان
 رفا جوئے + از شهر همه طرح فدایان رفتند + چون گوشت کین خانه تنها جوئے + گوگرد سرخ
 گوگرد احر گویند بکار کسیر سے آید سابق سے ترک تعذقات بود کیمیا کول + گوگرد احر است
 محبت بر دل + نظامی سے نه گوگرد سخی ز لعل سلیمه + که جوینده گرد و از و نامیه + کول جنت
 و این شهر است دوازده فریب و با لفظ زدن و خوردن + مستعمل مثل است که هر که دفع اول من کول

گول بند جو بزرگ شود و اگر دغه دویم گول او بخورم من بزرگ شوم یعنی چرا با وصف تجرب دوباره بازی
خویم جاتے گیلابنے سے کوی کہ معجم نزمین ان تاکه توان فهمید و بر گول جنین خود را نادان توان کردن
بقر کاغشی سے تھورے گول سکندر زو کے عمره خضر و جذ کر دے زلی چشمہ جوان محتاج و طور سے
سے زوہ گولم شمع کذاب و الف ابدال خوشیا اور یاب و اہل ایران بکافت تازے فوئند گول بار
بواد بھول بار گران کہ بر پشت بردارند میری شیراز سے سے نہ خم از گول بار بیخ عشقم و بدست خود کلیہ
مخ عشقم و طوری سے ذرہ صبر در جدا ایما و گول بار ہزار یولبت و سر کشادہ گول بار رازرا و
سدا گلے میں گول محکم خوردہ ایم و کشتہ حرف از تصور کرمت و دوش فرسے گول بار رجا و
گولاک در محاورہ بکافت دویم تازے در جہانگیر سے بہر دو کافت تازی مریج بزرگ سے مختصم کلیم
گولاک خوابہ زد جنین و سیل اشک زماہی نامہ خواہ شدن و گون بوزن جن نام بوتہ است
خار و اورید سے کل روئے کہ با خورشید می زولاف بخشی و گون شد کر گد شہد پچون شد تراز زمین شد و
گون جگر گون کلکون لاله گون الماس گون سیاب گون گونہ بواد معروف رنگ و لفظ سن
و دادن ستمی طالب سے سے بسکہ بر خمای زرد گون کل داہ و شیشہ سے بست دست یک زبان یا چنان
سے دیگر غم کہ گونہ خورشید رنگت و بر روئے خورش کلعت زاتلای کیت و گورہ بواد معروف
پس افکنده حیوانات و بیعی مشترکت در سہ حکیم شرف الدین شفای سے زیر آب کہ گورہ سنگ
خوردہ و دفن کردہ است صدسک مردہ و گورہ با کفنج ذات ششی و اصل بر چیز دنا کو بر عرض کہ تعالی
انت جو بر سوب آن و طلاق آن بر بردارید و عمل و یا قوت و مانند آن نیز آمدہ جو اہر مع فار یا بے سے
اگر تو دست سخادت کشیدہ بر کنی و بیچ کان نہم نیز کس نشان گورہ و جو ہر شیرد آہن و فولاد و عناصر را
ہم گویند زیرا کہ اصل موالید مذکور ان جمع و گرامی نیاب و ارجمند روشن و سلطان مسین و سنجیدہ
سیراب و آبار و فریب یکدانہ شوخ و ناب از صفات و بہ عقد دندان و غنچہ از تشبیہات است
مذا صائب سے راہ مقصود علی از ابلہ پانٹو و گورہ ارر شتہ بدندان گورہ و انٹو و زلالی سے بہر
کہ از لغت قدس گورہ خند و گورہ یا قوت سنگ بشتہ بجا و خان آرزو سے بند بر این کٹو سے
صد جن بخشہ شکفت و خوش بہار آمد کہ چون کل غو گورہ شکفت و صائب سے گورہ شوخ گریبان
صدف پارہ کند و جرح از بریتہ مانکنہ معزود است و امیر خسرو سے گورہ کے مسین دیدن انوہ و
نہ در دریا نہ در ساحل نہ در کوہ و گورہ تر گنایہ از اشک و سخن با آب و ناب گورہ سفند کنایہ از سخن
شندل و مشہور نظامی سے دوران نامہ کان گورہ سفندہ راند و بے گفنیہا سے ناگفتہ ماند و گورہ نیم
کنایہ از کلام سہبتہ و غلق و درین بیت خواجہ نظامی سے تو دے گورہ این گورہ نیم سفند و چہ گفنیہا
دار و اندر نہفت و کنایہ از سکندر نامہ بری است زیرا کہ سکندر نامہ بحر سے بعد از تمام بر سے گفندہ
و جناب خیر المدققین سے فرمایند کہ گورہ نیم سفند عبارت از ان است کہ سوراخ آن برابر یک بوڈ ہنوز

کشاده نکرده باشند که در رشته استوار با مضبوط توان کشید چنانچه در دربار پادشاه مستعمل آنها لغت یافته میشود
 و تواند بود که عبارت از گوهری بود که سوراخ آنرا گذارا کرده باشند تا کسی طعن نبرد که این در استعمال
 کرده اند که کلفت دار بفتح ذوقانی گوهری که در آن سفید و آخته باشد مزاج صاحب تمام رس
 نبرداده که کلفت دارد که کعب دارد گوهری که کلفت دارد که گوهر شب تاب گوهری که کلفت
 از عمل کوشها مثل چراغ می نماید و اندک گوهری چراغ هم خوانند مزاج صاحب می نماید گوهر شب تاب
 در شب خورشید را به از خط مشکین فرغ آن لب میگون فرود که گوهر فرشت کهنانی مالک که یوسف
 علیه السلام را از افغان خریده بمصر برد که فرود در درباری که کلفتش گرد و طرف دیگر مسطح باشد دانسته است
 البیع است خالصه حق اقدم کلفت که پادشاه فرود پادشاه که کلفت در درباری که دست
 گوهر اکین و گوهر نگار که کلفت چیزی که گوهر ادران نشانه باشند چون برنگ گوهر اکین و گوهر اکین بسین
 گذشته و انصاف خواجه نظامی که برآمده که گوهر مشکین کند که فرشت برنگ گوهر اکین برنگ کلفت از جوهر
 درامد بکار که زرد و در ع گوهر نگار که در صبح بستی گوهر نگار که مطابقت از ابدار به حیرت و
 جام زرد جامه گوهر نگار که بود زینت بر بدن از شمار فرود که از زیبا و از گوهر شاهوار
 ندرین که گوهر نگار که قوا و کلاه که کلفت خورشید که گوهری که هر چه زده که کلفتش که گوهری که گوهر
 فرشت و گوهر فرود گوهر نگار که گوهری که در خانه که کلفتان معروفه فصل نماند و دیده
 تر بر بکار که عالم از اشک ظهور که کلفتان کشت است که زلالی که چو شد و گوهری که مقبولان در نگاه
 در منق زگوهر خانه شاه که طالبی که کلک جو خط عقد نگار که گوهری که در اول تباریک
 داد است که گوهری که هر چه باشد در مغز که گوهری که باشد و کلفتش زوال کرد طالبی که کلفت
 است که در در بید که گوهری که مارا رقم که دیده که کلفتش زرع از دست بر بن که جوهر در ان نشانه
 باشند رفیع الدین لبنانی که زید ساعد شاخ ابرخت گوهری که کلفتش که قطر در وقت سینه زید اول
 گوهر آرمای چون گوهری که از دست هم آمده بس گوهری که کلفتش زید می بود خواجه نظامی که نوی
 گوهر آرمای چار اشیخ که مسلسل کن گوهران در فرج که گوهری که کلفتش زید می بس است لیکن چون
 میل بر چیز مقدور نفی ندارد پس کلفتش هانت که نسبی مقدور بود و برابرین گوهری که کلفتش حاصل
 کنند که گوهری که از ان کان جو گوهری که آندند که جو کلفتش در ان باز چاک آمده که گوهری که
 هر کله است که هر گاه با کله ترکیب شود معنی ضایع از ان ظاهر گردد چون تیر گردگان گردان مخصوص
 صفت است و نقطه ساز اعم است از ان مثلاً شمشیر که شمشیر ساز بود و هیچ ذره ابر ساز نتوان
 کلفت بجای آن برگ لیکن در شمشیر مالک بزور که از بنام بنظر آمده در ان نسبت که از اشک افشانی
 چشم تر مالک شود پیدا که قدر کار خود را بر گوهری که کلفتش آندند که گوهری که کلفتش کلفت
 یاد داشته کشف نظامی که کلفتش گوهری که کلفتش است خود رسم گوهری که کلفتش

روح است که اگر نسبت است گاهی یعنی جاعل مستعمل می شود و گاهی زیاده آید چون در اشک و پرده که
 خاک که گذشت و همین شائے سے آسمان دانند که در گوهر گرے و طغیان ازین سینہ برکان نیز نم
 گوهر سے خداوند اصل و نژاد و گوهر و روش که آنرا جوهر سے نیز گویند و هر چیز از گوهر ساخته باشند
 و نیز کتابه از چیزه سے صاف و روشن که آب و تاب گوهر داشته باشد نظامی سے هم از اجوان
 اسکندریه و زلالی جنین با هم گوهر سے و گوهر بار و گستر کتابه از جوهر و خشنده گوهر و حفظ
 و ماص بر نیقاس گوهر باریدن میریزے سے جو در عدلش هر دو نعمت ساز و محنت سوز باد و
 دست و تنفس هر دو گوهر بار و گوهر دار باد و مرزا صاحب سے بر خوشی میبوی ترجیح حرف لوح را
 میشود قانع بکف از بار گوهر بار صیف و قابل قسمت شمارد نقطه موم را هر که میند در سخن
 عمل گوهر بار ترا و گوهر انداز و گوهر افشان یعنی گوهر افشانان میرحسرو سے برواز فر و گوهر انداز کرد
 پس از پائے او نامه را با ز کرد و سخن شنوای گوهر کان من و مشو غافل از گوهر افشان من و نظامی
 سے تاشای در پیک خیر ان کسب و زجر عدو گوهر افشان کنم و باد مبارک گوهر افشان لو و بر طلی
 کین گوهر است آن او و گوهر کشیدن و گوهر در رشته کشیدن و گوهر برشته کردن گویند هر دو بسین در بحث
 در رشته کشیدن گذشت قاسم منهدی سے بے چراغ روی او سے دیده ترکان تر کن و
 روز ما بے اسپاه است و گوهر میکنی و گوهر کشیده خیری که گوهر در ان کشیده باشند چون رشته
 و خزان داین فعلی گوهر شکستن م مرزا صاحب سے انصاف نیست کرد می شود غریب و دور و شکسته گوهر
 آید از خویش و در بران کتابه از خدیون و تبسم کردن و از دست دادن دولت و منصب و تحقیق نیست
 که گوهر شکستن بر چیزی کتابه از زایل کردن دولت و منصب و گوهر شکستن بر چیزی کتابه از تار کردن درین
 گوهر بران است نظامی سے جوهر گوهر ان را تو سے کردیست و جهان من که گوهر برود چون شکست و
 جوهر بر سره اش گوهر گستر و زور ابرو دار بستم و گوهر همیشه شکستن و گوهر کنند این در صورتی
 معقول است که مراد از گوهر غیر مرادید بود چون لعل و یاقوت و مانند آن چه اینها را از کان بقیه برمی
 آرد برخلاف مرادید که از ذریه بر می آید نظامی سے سخن مانند بر سنده لب سنده داره گوهر شکسته
 بتمه است واره گوهر کنی قشقه را نیز کن و عروس سخن را شکر بر زکن و گوهر سخن سوراخ
 کردن گوهر و یعنی بکارت بدون مجاز است و چنین یعنی سخن موزون در آید از کفین گوهر بار کردن کتابه
 از گریه کردن و سخن خوب گفتن گوهری گوهر بود و مجول چیزه سے شکل کرده که چون بر آن زنده و جان بازی
 میکند و غنچه از تشبیهات است و با لفظ زون و باضن و لستن مستعمل و با لفظ شدن کتابه از
 مراقبه کردن و سر زانو نهادن و با لفظ برون و در بودن کتابه از سبقت و پیشه ستی کردن
 و غالب و از دون آمدن بر کسی باخیر کا شیخ نیاز سے که سده که گوئے با عفت بود و در نام
 بوکرین سده بود و خواجه جمال الدین سخنان سے خیال کنارش بے داشته و زهی برین کریمان گوئی

مرزا صاحب سے فی برود گوی سعادت از میان برودان + ہرگز از سر پہ مینازد محبت و جو دوست +
 فکر بوج است از خم جوگان قدرت سرگشے + نہ فلک را بچو کہ گزشتہ در میدان برین + بدر چاچی
 سے جب خود بر کے ہر شخص جمع و گل کہ مذجاک + ہر دور از ان بگریبان گوی ز رست آسمان +
 خواجہ شیراز سے عشق و شباب و ریدہ مجموعہ مراد است + چون جمع شدہ معانی گوی بیان تو ان
 استاد فرخی سے ہرگز ان کیستہ گفت کہ او + آقا نسبت وہی گوئے نند در میدان +
 گوی کفش ماطرا سے گوی نخت با بچو گالی سہ نوازی نیافت + با یال نیک ہر چون گوی کفش تہ شہ
 گوی گوکاری و غمخسبی گوکاری در جرت و شمار نوبہ مشہدی واقع است گوئے گریبان
 و گوئے بر این تکرار گوی اکل . حلقہ کہ تکرار ان نہ شود طالب طے در صفت سب سے خوش
 چون کہ ہفتہ بچو گان دوست + بر بایز گریبان تکرار گوئے اکل + کمال اسمیل سے کہ جلال تو
 کسوتے دوز و نہ ہر را گوئے پیر ہن خواہ + ز لالی سے بیج خیابان سر و قطہ خون بدو + آہ
 بریشان من گوئے گریبان او + مرزا صاحب سے شاخ کل از دست و جوگان تو یاد مہیدہ +
 غمخیز گوئے گریبان تو یاد مہیدہ + گوی باز جوگان باز بازیگری کہ چند عدد گوی الوان در دست
 کف تہ یک بیک را بر ہوا بند از و باز بگیر و گویا و گوئیدہ حیوان ماطق کہ عجارت از مردم ہا
 و اطلاق گویا بر نظر مجاز است مرزا صاحب سے مردیک ہر غمخسبت نظر باز ان را بدور
 حریصے کہ نباشد نظر گوئے + و گوئیدہ منی تکلم بر سندانہ و مطرب سرود گوئیدہ نیز آمدہ غمخسبت
 سے بین بیج بیم خوش آمد بکوش + کہ میگفت گوئیدہ خوب دوش + نظامی سے جو در فرود
 گوئیدہ ناید جواب + سخن یادہ گفتن نباشد جواب + حکیم فردوسی سے بر نیکنہ از ہجوم بوئیدہ
 پوشیدہ ہا گوئیدہ گان + گو . دعا گوئیدہ گو . بد گو . خوش گو . بزرگو . دروغ گو . سبید گو .
 سخن گو . سرد گو . آفرین گو . راست گو . نظامی سے کہ با و آفرینندہ را سباس + کہ کرد آفرین
 گوئے راقی شناس + گوئی بدو تھانے خطابت از گفتن و مجاز بینی تشبیہ و تشکیک آید
 و گامی با لفظ مکر کہ ہم برے تشکیک است جمع نایند و افادہ معنی تاکہ کہ با فر کاشے سے در رسم
 شکستہ دل چون اکتینہ ام + گوئے مگر کہ شہ سکندرشکستہ + گوئیک در جہانگیری گوی گریبان
 دوی کہ بر سر از ار بندہ دوی کہ بر سر فرج باشد سفای سے سیلے خرد از گوئیک زہ آری
 خاتون + ہر لطفہ آسودہ کہ جنت از کمر تو + فرہ ان رحم را دوزہ لطفہ را نیشہ گوئیدہ
 مع الھب ارگوارہ دیو نام فنی از کشتی دآن جان بود کہ ہر دو حرفت یکدگر الھان
 مہ نہ نایکے و گبر را بخر کردہ بزین نبواز ویر نیات سے مہ رنگ و مہ کرد ہر یو است
 رقیب + بے سخن صورت گوارہ دیو است رقیب + گہگیر بفتح اول و کسر کاف دوم
 نیز فارسی سے اسپسی کہ تن لبواری نمہ و در گہمہ بران سواد شوند ہر چند ہمیشہ کنندہ قدم بردارد

قدم برآورد و پاپس کند که در قوس قدم خشک زیر جامه را میگفته اند از اهل زبان به تحقیق رسیده
 است محمد عشق را نشاید ز بیکگری برده آن کسی که ظهور کرد در مصافحتم عثمان و اذن عمومی را به مع الحاق
 گیت بیایه بود و قسی از سرود و این مخصوص بنده است ملاحظه فرمایید که گیت نزد
 طریق رود و درین کشور ذوق نام سرود و گیت خوان مطرب و سندان در لفظ خواص گذشت
 گیت سلیم سے پے گیا چو اور روانہ شود و دشمن صد بار خانه شود و گیتی بیایه اول مجول عالم
 سفلے چنانکہ بنو عالم علو کے در سبیل تغلب و گیتی نیز گویند چنانکہ دو دنیا در اشعار بعضی از متاخرین
 واقع است و در ایشان آورده کہ پیش بار سیان گیتی مفت است تخت گیتی مطلق در وجودت
 کہ آنرا رنگ گویند یعنی لاهوت و دیم جهان عقول کہ آنرا از رنگ نامند یعنی جبروت سیوم جهان نقوش
 کہ آنرا از رنگ خوانند چهارم جسام علوی کہ نیز رنگ دانند پنجم شخصیان کہ رنگ برانند ششم بیوتگان
 چار گویند آنرا رنگ قرار دند مہتم سازنگ دان انسانست یعنی ناسوت گیتی آفرین از
 صفات ایزدیت میرزوی سے امام الحق کہ اور آفرین گویت و گیتی و برانکویت نیروان
 گیتی آفرین وارد و گیتی کردہ در سوبہ کنایہ اند او میان گیتی بان گیتی دار و گیتی شان و گیتی کشاکی
 و گیتی بزودہ و گیتی ارے و گیتی پناہ بادشاہ چارم در لفظ نمودار بیاید و ایضا خواجہ نظامی
 سے ہمہ کار نشان گیتی بزودہ و زردے وزیران پذیرد شکوہ و کمال اسمعیل سے بلندت بسیار
 دان و اند کہ سال و جهان کشای مالک تان گیتی دار و میرزوی سے جادوان گیتی حکم شاہ گیتی
 باد و حاجتہ بد سگال شاہ گیتی در باد و عبد اللہ اتقی سے جو گشت از ان تعینت جدگاہ
 خدیو چنانکہ گیتی پناہ و گیتی نورد گیتی خرام انکہ تمام جهان را گشته شد نظامی سے ہمہ کرد شاہ
 گیتی خرام و درین کورق کاغذ آرم تمام و جهان مزابان شاہ گیتی نورد و برافروخت کین
 داستان گوش کرد و بیچ و کچہ بیایه مجول و بیچ فارسے در قوسی کچہ گشته از نیجاست کہ کسی را
 کہ نوزدش بر نشان شدہ باث گویند کچہ شدہ و کچہ کسیر کچہ گوش سر ایضا جاتے گیلانے
 سے طرفدار آتش از سر نو عثمان بیچ و سیر یارہ را آورده در کچہ و اسیری لایح و بخشی سے معنی مہم
 بز خلق نیک بیچ و خوی بر آدمی را کرد کچہ و ظهور سے دام کردم سبھا در تجوی خویشین و
 کچہ فارم جنجور از اے و سوسے خویشین و خورد خورد خویشین نیز بیچ و شود جنج از غفلت کوس بیچ
 حکم برنی سے بیچ سے کفر باز لغت بیچ است و میراث لشکدہ کہ عالم بیچ است و
 گنقا بدای ساوہ نسکین کہ ہوز بہ نر سے کے نامد و عالم بیچ است و گیزا و گیزا اسم فاعل از
 ز رفتن و یعنی تا غیر کینندہ مجاز است چون دم گیرا و چشم گیرا و نرکان گیرا و جزان مرزا صاحب سے
 کہ بود دست من از دین قائل کو تاء و نرکان گیرندہ من دست دراز سے و ارد و جگوزہ جان بر وصیہ
 ز کین چشم قانش و کہ گیرا تر بود از عن ناصی تیغ مگانش و من بن نرکان گیرا سے کزان ابرو کزان

والتحق

دینم و بچوں کا گناہ کثرت یکشودت گزیران را چشم گیرا مکنذ کچیرا بیدت سپاسے کہ از کشفہ دام
 مستغنی بود صیادہ و مدحتی شانہ صفت بچہ گیرا کشفہ ام بہا بید سے کہ قد زلف تو در چاکند را
 عروج ہر گوشہ از کج دانش گیر است و بر سر ہر ہم بجایست کہ من میدام بحال محتاج کشفہ زلف
 عزیز نام نیت و دانہ جون افتاد گیرا احتیاج دام نیت و طہور سے کہ در خلا صفتش بدیخ و در احت
 مرسیم و غمہ گیرا کہ دل فکار برارد و مزا صاحب سے بکفت وارد کند سے آسمان گیر و زمین از
 سایہ نازک نداشت و جلا سے طباطبا سے جون آہ بکدم آسمان گیر و جون صبح بکفت صبحان گیر
 و لفظ گیر ترکیب مفید نہ فاعلیت جون آفتاب گیر بہا گیر زہار گیر اگر تشکیک از فراق گیر
 عالم گیر آئیگیں باد گیر بار گیر بر گیر بغل گیر پاکر بے گیر و اگر تکیہ گیری تکیہ سے
 جاگیر جام گیر جانب گیر جہان گیر دستگیر جانشین گیر حرف گیر حکم گیری خایہ گیر گرگ گیر خردہ گیر
 خسریہ لہر گیر خوگیر و انگیز دزد گیر دشنام گیر دلگیر دل زرد گیر دندان گیر دندان گیر زرد گیر
 زنگیر زبان گیر زمین گیر سر گیری سنگ خاموش گیر سیلاب گیر آسمان گیر گہرا نہ و پاسے
 حساب آمدہ وقبہ شدہ تا از تحصیل زر کنند اشرف سے شمع شدہ در در حست ہائے بند نمودن
 شرط باشد کندہ ربا عامل گیرانہ را و گیرانہ مقید گردانیدن و پاسے حساب آوردن و شہادے
 مصلان شدید مبتلا ساختن وقبہ شدن برا ادا کردہ جی و در بعض جا زور کسی را قید کردن و ان
 گرفتن ملاحظہ سے شامی کہ زمین را بر من گیرانہ و دنالہ صبر را بخشن گیرانہ و زان پیش کہ یک
 خطاب بینہ از ما و مارا بدو دیوانہ بران گیرانہ و با لفظ شمع و چراغ یعنی او زحق تاثیر سے میکند دوبارہ
 اقبال روشن گوہر سے شمع در ہنگام گیرانہ بہ دولت یرسد کہ جہان نسرد گیا جہن جہن کشتہ ام
 مے تواند یک نگاه گرم گیرانہ مرا و گیرانہ چراغ برافروزانہ چراغ گیر کردن ناخن نہ شدن
 ناخن ملاحظہ سے بیخ جانا سخن من گیر کردہ دست جو گل و مگر از دست تو در سینہ من گیر کند و گیر دواز
 و گیر دوبار کنایہ از حکومت و فرماندہی مسکین بکار سے کہ بندہ سازم ز نثار جون مضمور و در ان
 دیار کہ از عشق گیر و دار نیت و کیسو بیجا بچول سو کورازی کہ از در چاہ کشفہ باشد و این
 غیر زلف است کیس مخفت و کیسوان جمع لافاسم مشہدی سے کیسو بود در سلیکے نشان بیکار
 نیت و ہر چه سے آید زیاد از زلف کیسو میشود و با لفظ بریدن و کشادین و بریشان کردن
 ستل دین احوال زانرا اکثرہ ماتم میباشد صنف سے بید صبح مگر ما در ایام کشادہ و در وقایم
 غیب ہجران تو کیسو سے سفید و زلالی در تعریف شب سے زنتی بجان مجیدہ در ہم کہ کہ مویدہ
 برد کیسوی ماتم و طالب آملی سے خشمہ زلف اورا ماتم افزو زے نمی بنیم و کمر سنبل کہ بر خاکش
 بریشان کردہ کیسو سے مزا صاحب سے یہ مجبور کیسو سے ماتم بریشان کردہ است و تاکرا
 شمت شہدنگ طفلان کردہ است زانجا استفاد میشود کہ کیسوی ماتم عبارت از ان مو است

بود است که زخان در ماتم میکشاید گیسوی چنگ کنایه از تارهای چنگ خواجہ شیراز سے گیسوی چنگ
 بشود برگ سحاب نه تا حریفان به خون از زده میکشاید مولانا شایخ سیرداری سے دور زده
 باقی همیشه ده شایخ جو مطالب ساغ و گذشت گیسوی چنگ گیسوی شمع اشک شمع حلق
 خراسانی سے نابو زخم بنایا تا در صحت بر شب چرب چون شمع کم پیش تر گیسوی سفید
 ملاکھی جوادقانی سے گیسوی شمع جو پیش نفسان سایه زودند چسکه سوختگی بر پرده زودند
 ملاطفا سے دگر در زبانی استمان پروانه در انداز گیسوی شمع برین گیسوی بریده زن بجای برده جان
 والہ ہر دو سے پوشیدہ جا رہ دختر ز نہ نامین مستوری باسی گیسوی بریده را گیسوان دیدہ
 ملا ابو البرکات میر برین لفظ اعتراض دارد کہ هیچ کوشش گیسوان دیدہ نشیدہ داین اگر چه از عالم تجارت
 کہ منظور و متخار و طرز و طور طالب علمی صاحب این مطلع درست است لیکن اگر او از ان فرکان باشد
 بے تکلف درست میشود تشبیه تازه ہم میرسد سے افسرداش دل در شب رشک ماند بر گیسوان
 دیدہ خضاب رشک ماند گیسو دار برال کنایه از مولانا زاده کہ در اللہ اللہ گیسو کند ترا سہ
 جو بیت زلالی سے شبے جلن کامل بالابتداء ان سوا کو زخم گیسو کند ان گینہ اگینہ در بخار است
 میر خسرو سے گبا ان دیگر بن ساز دار کہ باطل گردد فرج از بخار چہ چو بر پشت در گینہ اب رنگ
 سہ شبند را کرد حکم جو سنگ چ حکیم سوزنے سے کہ دل از ہر تو جو فقرہ ندارد نہ نفس غم
 در کماز باد جو گینہ اندو گینہ نگین بار گینہ خشکین خشکین سہ گینہ بیابان بھول نوعی از
 کفش و کفش ندی کہ از ساق تا کعب پارسد در آن مخصوص شب روان و بیمار است در فرنگ
 تو سے از فقرات کیو است کہ در ایام سرگردانی تو ان تر قیب داوہ بان سیری بر دگیو کفش شخصی را
 گویند کہ کفش ہمارا از پار اورده بہ و بسیارند درین قسم مردم اکثر بر در فرات و اتہ آن سے شینتہ
 محمد طار تصیریادی در احوال اظہر سے قبا یہ نوشتہ کہ او گینہ کفش بودہ حکیم شرف الدین شطائی
 سے ناکے ز دست بیت کے غول گینہ کفش سے از روی این دان سلامت غل شوم نہ و بعضی
 گویند کفش دزد باب الام مع الالف لاء والابہ تعلق دیجا بوسی از اینجاست کہ گردنہ بن
 سنگ دم خود را پیش خاوند و دانشنام لایہ گویند در نیکہ یعنی فریب و خواش مذہب تنے و بحر
 در خلاص بنیاز و خوشی نوشتہ اند نزدیک یعنی اول استند منے صلے ان داگر بہ نبوت رسید
 پس مجاز خواہ بود بہ تقدیر با بظاہر ان متعل میر حسرو سے کار ز دست شد مراد است بلاورش
 لایہ نمودن شمس بی بیج بیارور نشد بے غلے فرانسے سے جو زخم ستارہ ز فرکان ہر سوہ شود
 تر ز جستان من دامن لایہ لایہ گرداب پرواز بنے رونے سے خدمت جو زبہ کف خضاب برگاہ
 از سہو ادب شکہ بشیر اجم را طوری شد بخت بیدار خواب تو رم خواہ داد چہ خوش
 با فانی لایہ لایہ لایہ لایہ است کہ در اگر قصد نامار کے کند مالام لایہ بردار کے چہ چو در

از عالم گل پیرین بونصر خجانی به هر طرف حیرم او گردود روز و شب چرخ لاجوردی و لعل لاجوردی
 بتوین یعنی ناگزیر و ناچار شرف و دیدم که علاج خوبه کلکون نیست به یکجند پالید لاجوردی خردم
 لاجوردی یعنی جاس لاجوردی در کلام حیرت و نشان میدهند دیوانه . روم لاجوردی لاجوردی لاجوردی لاجوردی
 علامی ابو الفضل نوشته لاده احمق و سخیل زشت و کرده و بسند اینی در ضمن لفظ گوید که گشت
 بر ایله به مرقع قلم باوز تو خلق تو مشهور به محروم بود خصم تو چون ساده لاده به لازم آید
 همیشه با چیزی باشد و با لفظ بودن . در سخن بستل داله هر که به ستوری بی الهی نیست که لازم
 دارد به سفر با ده سر زحمت محوره را به و یعنی لازم اسپر لاجوردی به درین عشق سے آرد
 کف به هر که باشد لازم در گاه عشق به لاشه زبون و صیغف دلاخواز حیوان و انسان بر مغزی
 به است بیخورد تا با خط عامل رفقا نه به جا کران و لاشه گام سو به حق بر سر به یکدم حاصل گشت
 از دیدن گشته اند به لاشه گام سست به جا کرانم خیره سیر به و ملا سیر در لاشه شبنم و کالبه
 و پیر لاشه لبکون را درین بیت شیخ شیراز گفته به دان پیر لاشه را که سیرند زیر خاک به خاک
 بخان بخورد کرد استخوان نماند به درین بحث است زیرا که پیر لاشه اگر با صافه باشد بخورد هرگز
 در عرف نیامد گویند جوان کالبه با پیر کالبه و اگر ترکیب محول بر قلب باشد پس ما و از ان کالبه پیر
 خواهم بود درین نیز ترکیب صیغی است که از بیجا صادر نشود انقدر است که در بعضی از کتب نوشته یعنی
 کالبه آدمی دیگر حیوانات بعد از مردن نوشته اند پس اگر به همین گفته به صحت دارد لیکن هنوز فائده
 آوردن لفظ پیر هیچ معلوم نشود مگر آنکه تصحیف شده و صیغ نیز بنون که ترجمه ایضا است و مراد است
 کلمه هم در ادعای فاده اشتراک سابق میکند بلکه دیگر در نام المرام نه هذا المقام لاجوردی
 لاجوردی به ای شوخ کن لاجوردی که خوش کرد عشق به شعله زبانه لطف نجاشاک نصیحه به
 لاجوردی با فتح مقابل فریب و یعنی باریک بینی عالی باز است فواجه جمال الدین سلمان به پهلوسه کف
 دین عدل تو فریب کرده است به کیسه دیبا و کان جو در لاجوردی میکند به عبد الرزاق سے خداوند کن
 اسراف در جود به که کار کیسه لاجوردی نماید به مرزا صاحب سے نیکند چون ترا تشدیده منقح و
 تاب به رشته زمار شرم میان لاجوردی به ظهور سے لاجوردی بخت من که داشت
 خون مارنگ دامن قصاب به مرزا بیدل سے سیر غیب از نفس مرزا است اهل قضا به این کالبه
 بولاجوردی سوزن میخورد به پیکته هر زمان تمیر سود دیگر است به فریبی صفت غنا کر آرزو
 لاجوردی به لاف سخن زیاده از حد و در کوبله اصل و با لفظ زدن . در سخن به بیرون آوردن
 و ساختن بستل پس در شاخ از پیمانے بر آوردن گشت فواجه جمال الدین سلمان سے جواب داد
 که با سخن دوازدهمین به میار لاف دهانه بخور و صغر و بجزان به غواصی بی روی سے ماه تمام
 داشت بر دیولاف حسن به زود وقت صبحگاه بود خنده قصاب به سیغی جاری سے گفتش هر که

برگه کوبنی نوسه من جان میدهم + گفت سبغی مبرنے لافی دله خواهم دید + عرش یزدی سه بر چند
 غیر کاف محبت ز نذرت + ما را امید ابدل بدگان تست + کمال محصل سه چه قدر خواهم ازین لافها
 که میبودم + که طبع من جو فلان است و خاطر مبهان + لاف بافت و لاف پیای و لاف پاش و لاف
 سنج و لاف زن یعنی ظنورے در تعریف فائوس سے نزاکت زیر پیش لاف بافت + کرگزار
 از ان بر تو شله صاف + دانش سے کن خود را تسلی از علاج لاف پیا بیان + ز خاطر نشان طلب کن
 تسخیر و سرخوزا + انوری سے کولاف پاش هست نزدیک فاضلان + شرم برو دوی بران
 روزگار + عونه سے ان کیش برنی خان متنازه مرع خود مسنج + ترکناز یہا مسلم لاف پشما صوب
 لاک پشت مراد ننگ پشت لافکاه از عالم خوابگاه مرزا صاحب سے دل دینم تدار سے
 گوشه نشین + بلا فکاه محبت یک گواہ مرو + لالائندہ و غلام در روشن دمانندہ و درین
 خود صفت لولو مستعمل نیست شیخ شیراز سے ز ابر افکنده قطره سوکیم + ز صلب آورد نطفه در شکم +
 از ان قطره لولوی لالاکند + وزین صورتے سر و بالاکند + مرزا صاحب سے کین نبدہ نافرمان
 لالائے و گردارو + لال کنک و سرخ رنگ و دینمی مشترک است در نبدہ ہی سلیم سے بجد گے
 زلف سخن کلام است + وایم دلم از نبدہ می لال کنشاید + و نام گوهر سے معرفت قینی در آنرا
 سل نیز گویند لال وزن جمال کرمج لولو است در اصل لالی بوده وزن معانی که بحدت یا استعمال
 کرده اند حکیم سے زمانه گرفت امتداد فرج + جو رشتہ کہ پنهان شود از لال + طالب آملی سے
 سخن سنجایم بوجھت + کلام سیر عقد لال است + ز پنج خود فراسم کرده قطع + و وہا سے
 جبین انفعال است + خواجه جمال الدین سلمان سے سلمان بخرج اول بنی درج سینه را + بچون بعد
 خزانہ عقد لال یافت + لالی فرید علیہ لال بنی گنگ سیر لاسی سے شد طوطی نطق بخصاحت
 در وصف رخ ترکنگ لالی + لاله بہ کل خود روی یا چون مطلق گویند لاله سل مراد است کہ میانہ ان
 سیاہ است و از لاله نمانم خوانند در ہر صفتے استعمال نمایند مثلاً لاله کہ بود لاله سیر مراد فرد
 خاص ہست و جمیع لالہ ہفت نوع اند لاله کوبی - لاله صحوائی - لاله شقایق - لاله دورو - لاله سوز
 لاله دلسوختہ - لاله نمان - و این را لاله خطای نیز گویند درین محقق است از نبدہ کی شیخ او حد شیرازی
 علیہ الرحمۃ کہ ذانی المویہ در دراقعات ہر نذہ کور است کہ در کوستان کامل باقسام رنگ میشود
 چنانچہ حسب الحکم کمر تہ بشمار تہ سنی و دو قسم بود و وضعیت از لالہ کہ از ان بوی گل سرخ سے آید
 ما از لالہ گلہونے خطاب داویم و ہمین نام شہرت یافت بہ تقدیر سیراب - خونین پیالہ - خوب کھن
 سید روی - صحرائین بسیہ چشم - از صفات شمع و چراغ - و شعل و توز جام - پیالہ - قدح
 کلاه - گوش - اذن - بستان - بستان از تشبہات اوست و صوب است + بر بر و و کے
 سے ان بت عبارقتہ بت فرخار + آن + در خار چون دلالہ بر بر + در کجہ بعضے گفته اند وزن

مقطع که سے دانع وفا با ذول باکش حزین و این لاله غیریت صبح انکا هار هلاله صبح انکا هار هلاله
 بجای است و مقول باعث نکا هار ازین قید مستفاد میشود که لاله بصیرت است نزار و این اصل
 است و نیز باید دانست که چون عشوق را بنام گل میخوانند بنام لاله خواندن نیز مستفاد میشود
 که هیچ باشد چرا که شیخ فیضی در مشهوره نکه من این شماره بدین کرده و چنین گفته شاهان
 جهان برود بسیار و دیوانه حسن آن بریز او بوستانه بخش میرسد نه صفهای نیاز میکشد نه
 دن لاله بصیرت فمایل گل و میگشت بگفت فمایل گل و سلیم طهرانی سے زکیریس که مرغ چین
 چه میگوید که من برآید ام بچو لاله در صحرا و میر معصوم کاشته سے دویدانغ دل ان بهتر که دراز
 یکدگر باشد و من و غمخانه خود لاله و دامان صحرا لبش و تشبیه چشم نیز کرده اند تا غیر سے
 گلشن که بتو دیده خونین زلاله داشت و از هر گله بو صفت تر چندین رساله داشت و مردم
 سلیم آخر قطع نظر خوابان و چون لاله دانع کردم این چشم خون فشارا و طالع البرکات نیز
 شده از شاهان اشین رو و سیه چشمی نصیب لاله و سلیم سے جولاله چشم سیاه از
 خادوار کے سرخ و بیاله تا بسو خوش در کجا زده و جمال الدین سلمان سے لاله لاله لاله
 زبان در کام دل و از سیر و مراد پیش چون اهل غرام و چون سنان لاله گیر دخل سلطان
 ریح و لشکری را باشد چاره غیر از انزام و بر این لاله که عمل است و شمشیر رسم
 سازد دسته متکین نسیم عزیز سازد مگر که چین شمع لاله در گرد و من نوبم صبر سے بیاله در گرد و
 فدا به آغوش سے جو باد و نیت زنگار لاله زار چه خط و ز جام لاله که خالیت از خار چه خط و یا
 ریح خار و قدح لاله نیست و چه شده ادراک ترا چند کنایت گویم و زلالی سے کلاه لاله سپرد و داد
 پخوان آلوده خون خود فتاده و بے غم نبرد در راه بیاله و لب کل سے برید و گوش لاله و غیر
 زکس نظر بر شعله سید وخت و کاشش در تنور لاله می سوخت و رخصه دیش سے در دست
 بر رنگ شبتان لاله رخت و نقش نگار خانه تاشا چه میکنی و مرزا صاحب سے نیت
 بے می بانع را نوری می روشن بسیار و ظهوری سے بیجان بر تو نشاند شمع قره که زد شعله از
 مشعل لاله سر و داز و قسام اوست لاله کسرخ دلاله زرد و لاله سپید دلاله رومی و لاله صحرا می
 و لاله مقراضی دلاله خوردی که آرزو لاله خود رنگ نیز گویند و لاله قرمز می دلاله آل و لاله دلسوز
 دلاله دلسوخته دلاله داغدار و لاله کوهی دلاله الوند و لاله معنی و آنرا شقایق نمان و لاله شقایق
 و تنها شقایق و آذرگون دلاله دختر سے کم گویند کنار لبش نیابت سحر خرنگ و میانش سیاه بود
 میرمزئی سے یکے نیابت سحر خرنگ زرقه زرقه و جان کجا بمن برگ لاله نمان و لیکن ازین
 بیت ملاحظه که سے لاله در کار جهان بیشتر سگرم شد و چون شقایق چند هر سو در چین صد
 شمع دان و مستفاد میشود که شقایق گله دیگر است نه از انواع لاله و چنین لاله نجاری

تیرہ سورتوں میں لعل و لعلیہ

لاله نغانی بنا قیامت برکشید به برگ زینتی و منحصر در سه چهار عدد و کلش مانند شقایق و بزرگتر از آن بخش
 کندند پیاز و بقدر فندک و طو لاسی و در چند پرده او چیزی شبیه بارشیم مطبوخ و بسیار نرم بر
 بیرون او سیاه و خوش سیفد و شیرین و ساقش بقدر چهار انگشت کند که گفته المومنین و ازین
 مستفاد میشود که بات مذکور غیر شقایق است زلالی سے شب نور را گلدان است و قبل
 لاله زرد و بهار است و میز ارضی درش سے بس از جیات کند گل بهار حسرت من و بهیست لاله
 زرد و بهار تربت من و میر خسرو سے جام زرد و نقره بیاغ امید و کرده عیان لاله سرخ و سفید
 جمال الدین سلمان سے لاله زرد زبان بسینل نهد سے کند و زبان زبان لاله سے سید گردید لاله
 سید حسین خالص سے ارتش از نو سے کو کرخت بجا کند و درخ بر دل که کند لاله صحرای را و شمع
 سے دلم شد لاله مفرغ سے از دست سخن چیان و بروم پیش ازین از من مارا بر نئے آید و
 بیانے در شیرین خسرو سے چنان شد ز عکس بر سر کرخ و که مانع از لاله ہے و خری سرح و شمع
 و صفت جو افغان سے گلستان رست در با من بز مع و عیان از لاله مفرغ شمع و خواجه
 کرمانے سے چه خورجی و لاله دل سوز و خوش نظر باش و بوستان افروز و لاله سوزگون
 در تحفه المومنین بنا قیامت معروف که در با غما غریس کند لاله دور و لاله صدر برگ و لاله پیکانے
 و لاله عباسی همان گل دور و گل صدر برگ و گل پیکانے و گل عباسی سے است غامش و زینت
 گل عباسی خواتم دور ولایت لاله عباسی و غامش گل عباسی سے وقت شام بشکند و لاله عباسی
 صبح و شام هر دو وقت و چه سے دیر و ما دیده جاش دل و جان ترک شده است و دلم از داغ
 خیدن لاله صدر برگ شده است و مفید می سے خوان تام سوخته آتش تواند و ما شد بیک
 و لاله صدر برگ ایام شان و تحقیق است که صدر برگ مطلق کنگر آکو نیکه ز کلهای سے بسیار شده
 باشد و آنرا در نهد و کستان هزاره خوانند و خصوصیت بلاله نادر زنگس صدر برگ و گل صدر برگ
 و مشکوف صدر برگ نیز دیده شده اثر سے بالی زرد سے جولاه علی کز جرد و باید مرا بنرم تو صبح
 پسین شکفت و تاثیر سے بزود اندوه ز دل قیمت زردار کے ہم و داغ بر دل بود لاله عباسی
 بخورد و بکوبد بل به رخ او مانع و بهار و نیست یک گل که مر لاله پیکانے نیست و به رخت
 در باغ تنها گل چشم خار نیست و نیز بر دل بخورد از لاله پیکانیم و بکوبد با لاله چشم داغ محبت
 جیده است و دل بزنگ لاله صدر برگ آید در نظر و میرزا مؤظرت سے درش ترکان خدنگ
 تر یادم آمد و چمن سینه بر لاله پیکانے شده و خالص سے کجا قدر دل عشاق را لاله بزرادی
 که دل و دیده کجا لاله پیکانے از کوشش و لاله خطای از بعضی لغات به تحقیق پوسته که در خوی است
 که بر کمالش سرخ و زرد بود آنرا ترکی قلعه و نهار سے خوش نظر چشم خوانند و برین نقدیر
 از انواع لاله ناشد لاله طور کما به از آنش طور مرزا صاحب سے اگر جلاله طره است روی نشون

جوان صبح بود یا بیاض گردن او و لاله غلیان اگر کسی که بر سر غلیان گذارد و زنگش و سوسن هم تا شام
سے ہر نہ نفس از وفا سراغ ندارد و لاله غلیان نشان دهنده ندارد و لاله موم بخاچی در نہہستان کلبا
و تخته کلبا از موم و کاغذ می سازند ظہر اور ولایت ہم می ساخته باشند میغده سے نیم علاج طلب بہرینہ
مروج و کہ رسم است مراد داغ بچو لاله موم و لاله قرآک مرزا صاحب سے من کیم و کشیم تا ستر
سودازیم و داغ کہ ارد بہ لاله قرآک را و لاله رخ و لاله رخسار و لاله روی و لاله عذار و لاله لب
و لاله بناگوش و لاله بن از اسما محبوبت ز لالی سے یا ہے ساتی لاله بناگوش و کل خلوت
نشینان قدح نوش و لاله جوغاسی قسمی از لاله کہ سیاہ می باشد و از آب بیگ جو یا سے اگر خاک
سیاہ نہ از و ہمین لاهی جوغاسی است و لاله کار و لاله چین م لاله سار بسین و در ا ہلین عسرت
خوش آواز لاله سیرا بوزن و نمی خواجہ سا لاله از عالم کل کل مرزا صاحب سے خون لاله لاله
یچکہ از رنگ آں تو و کلکو نہ ہمند جلال جمال تو و لاله نار معروف لاله زاران فرید علیہ ان قید سے
رہنے سے دید از آب چشم لاله زاران و کہ میا نم یا نام بہاران و لام غیر و مشک سبہ سوختہ
و لا جورد نیل کہ باہم آمیختہ بر چہرہ اطفال کشند بصورت لام تا چشم نرسد انوری سے سخت
مچون لغت ندارد و بیج و کہ کفے از پے قبرش لام و لامکان سیر و لامکان برواز و لامکان جلالین
قریب یعنی ہم مرزا صاحب سے از فرغ آفتاب لامکان جولان تو و علقہ ذکر سیت کہم از زہ
در ہر روز نے و نباشد لامکان برواز با آسمان کار سے و کہ کس گشت در کیش ز ما غر دست
بر دارد و لامکان سیران خردارند از برواز ما شعلہ مار قص در بیزدن مجرمی کند و لای در در شراب
و جان در با لفظ کشیدن و در تخمین مستعمل خواہ صغری سے زحمت لای می و محتب زویر گذشت و
رسیدہ بود با دل غیر گذشت و قاسم شہدی سے ہر قطرہ اشک باہر چشم زخم شدہ و قی سے
خلافت است در خلافت حیدر و بادہ چشم عبد لای ندارد و لای سزند میکشم از کا سرہ سبند و در آد
تای خیا کہ گویند یک لاد و در لاد جاہ کہ تابی کہ در و غلیان دارند و یک لای نیز گویند بر نیجات سے جاہ
یک لای انوار حالت ناپید و یک کلای سباز بردہ قدرت خورشید و لای حکمنا یہ از خون
حک قاسم شہدی سے آنجا کہ دیدہ سیر ز لای جگر بود و سایل در خواب نہ بیند کریم را و لای نفس
کنایہ از شراب خوار دانش سے بہار گشت و سوزندہ شراب رساندہ زمین میکند و لاله کش
آب رساندہ و لاجر و قلب خافہ سے جان از خار زنگ ظہوری طلب رسیدہ و کورطل بزم
بچکہ لاجر و کشم و مع الموحده لب ترجمہ شفت بان جمع بر قیاس چشمان و ابروان
در خندہ و خندان و خندہ خیز شلفہ بوسہ فریب بوسہ ریز بوسہ دنا و خوش بوسہ
خوش سخن خوش گفتار خوش حرف خوش سخن بے سوال حرف ازین سخن سخن
سجده گفتار سخن بیخ حاضر جواب فسانہ طراز نیزین فسانہ مجربیان سخا فرین فہون پرواز

فسون پر دواز سو آموز بشیرین بشیرین کار بشیرین تکلم بشکار بشکر بشکر بشکر بشکر بشکر
شکر نشان بشکر خا بشکر ریز بشکرین بشکرین میگون می رنگ می آلود می چکان میخواره می اشام
می پرست می نوش می خوش بشراب آلود باد پرور باد پرست باد نوش باد شلم
پستاب غنچه لب بشکر لب نوش لب تشنه لب تک لب خوش لب سرفار لب
نورس جو عذ نوش نوحه نازه خطه تراب آلود لعل یقین رنگ یا قوت فام یا قوت
زوغ بگل رنگ بگلناری پان خورده خوب چکان خوشخوار گوهر نثار گوهر نشان گوهر فروش گوهر
جان پرور جان بخش جان آسرای روح پرور روح آفرای تشنه پرور تشنه دریا کش
تجالت جوش تره خشک لطیف باریک تشین تشین رنگ تش بیان تش نشان
زیاد خیز سیراب آبدار زفره جوش زفره ناک زفره پرداز کتہ سنج روشن کبر بشیون طراز
نالزیب بنده نواز دل نواز دلکش دشنام ده عذر خواه دلار داستان پر قند تشین
نوشن تره نوحه سیر رنگ فسون خوان فسون ساز سنجکوسه حسرت آوای خال دار
از صفات وقت بشکوهید بگین جلاب جاندار نوشدارو بگلفند مفرح یا قوت بشریت مغشبه
سنبوسه شفق لور رطب غلاب خرما اردانه دانه ناره حقه لعل مرجان یا قوت یا قوت بشکر بار
عقیق گوهر شاداب برگ ابر برق مشرق کفقار خانه در بسته نقل بکین انگشتری قائم جم
برگ گل غنچه محراب غنچه مستور غنچه جان پرور طوطی مصرع نقطه کوجه بستر تیغ از تشبیهات
اوست تاثیر سے از بوسه آب گرد و بوسه در دہانش از بسکه شکرین است سنبوسه با شش
مذا صاحب سے لبہای می آلود ہای دل و جانست از ان تیغ حذر کن کہ بخون ترشہ ہ باشد
وحشی سے بقر بان لب لعل فسون برد از او گردم کہ پنهان کردہ در آتش با فسون آب حیوان را
لاوری سے آن فسون خوانان کہ در تن جان با فسون مہ مند ہمیش آن لعل فسون خوان لب
ز فسون بستہ اند مذا صاحب سے برگ ابرست آن لبہای نوحہ بوسہ بارانش کہ عمر جاودان
بخشہ بجانق بہ جانق نہ لعل لبش رسبرہ خطہ نواز شہہ زین نقل نگاہ بستہ لبش باشد
قدریا قوت لب اورا کہ میدانہ کہ چہیت جوہری قیمت ندانہ کوہر ناویدہ را ہنسنرد و سوتق کوہر
مرا از زبان تو ہ صفرائی من زیادہ شد از ناروان تو ہ قبول سے کنون سبر داری شہہ از پہلوی خطہ
لبت بود زین پیش اگر قند ماری ہ نظامی سے لب از ناروانہ ولاویتر تر ہ زبان از ترزد بشکر ریز تر
مغیہ سے ایسہر و شوخ طبع نوزون ضیح ہ روشن زد و مصرع لبت شریح ہ افکند ز بہر نہ گے
حلقہ زر ہ لعل تو ز آفتاب در کوشش سح ہ جز تر گے ز خاتم حسن طبع مدار ہ نفس تو بکین لبش
ہنشتہ است ہ مرار رضی دانش سے آباد رضی ترہ کرانیم ہ کشتہ بار خطہ از برق لب قند است
نابت سے پوستہ لعل نوحہ اور لب بکین ہ این شربت مغزہ طاج قیمت ہ میر خسرو سے دانم

که است نده نواز است و لیکن آن بر کس بر جلاب نیاید و میر می شیرازی سے لب خود بر لب خود
 از بس نشد و صلح که شفا لو جو پیوند سے بود آبلے در دارد و ظمیر الدین فارابی سے طار سجان جلوه
 در آید زخمی و گزوی طے لبست بجه شے زبان وہ و بابا قاسمی سے ما خود ز مدت سرانگشت
 نزدیک ما تاروزیے دندان که باشد رطب تر و خواجه جمال الدین سلمان سے بکشایر شتم لب لعل و
 رسان بکام و جان رازان مخرج یا قوت دلکش و تالیب نقطه لعش سعیدین و سمر را و دورا گشته
 چون بگاریے باید شدن و آصفی سے ز بهر تربیت آن عقیق لب تاروز به سرشک گرد و شب
 مرا سبیلے بود و ظهوریے سے بر کو چ لب خند و گراه نیندخت و تا خانه چشم ز غمت گریه نشین شد
 تنائی سے حیران شد و ترا بصیغه ش به از لب قحان نخبه و تاج الدین صلو سے عید آوه عبد برگ
 عیدم نغیست و خرمای لبست که بوی شیر آید از و لب لعل لب لعلی لعلی لعلی سرج است چاکه نثر لب
 لعلی گویند و نیز لعلی نقاشان که یعنی رنگ سر صفت که آنها بکار دارند ظاهر و حید سے پیا بهر کوسه
 بهای لبست و صد بار همیشه شیند می کاسه نبد کرد و درین تقدیر هر مرض بعضی برین شو حضرت
 شیخ که لب لعل مسموم است نه لب لعلی از عدم اعتنا بود و تعلق لب لعلی جان برور ساقیت و
 که در دمام است و گز شرب دمام است و شمع مصطلح است مثل زبان شمع و غب ارد علی سمر غم
 میکه شمع ز لذت لب خود را غب و لب نان مرکب کنایه از باره نان ما نیر سے لب نان در دین ما
 لب افسوس بود و اگر بود در خور تقصیر شبانی و لیکن در اینجا بینی کنایه سے نان خوب نمایا به
 که لب افسوس است نیز مرکب است لب کشنگاه کنایه از عبر یا ساحل لب بام لب دیوار و لب با و
 لب پیمان و لب جوی و لب کشت و لب جام و موالات آن لب گریبان چاکے از گریبان که گشت
 و زه بران دوزند و آن طرف بالا بود خالص سے گاهی که آهے از شمع خرج می کشم و آنهم ز صفت تاب
 دیوار میرسد و در اصابت سے این چه خرم است که خورشید فلک جولان و جرات بوسه
 گرفتن ز لب بام تو نیست و خیال بوسه بان کردن طنبه میند و لبے که میرسد آنجا لب گریبان است
 قوت سے از لب بوسه و چون ناله سے آید برون و در حین چون جلوه گر گردد قد آن دل را با لب
 آفتاب کنایه از شعل آفتاب که متصل بسا به شد لب افسوس و لب حسرت و لب عذر معروف
 لب چرا بوزن و جبا خود در شمش و نقل و قسام میوه هک خشک که مردم در وقت صحبت و شن
 در میان گذارند و کم کم خورند و بجا ز بینی طلق خورند و حتی که بر علف چار و اینرا طلاق گفته لب لب
 و لب لب و لب تال لب یعنی این لب تا آن اب که جارت از مجموع تمام شد و بینی جلو
 و بر از شراب مجاز است و چشمو سه هنوز عقل ز ترور میوه به خرم و لبایم و دوشه شمش آرد
 بخر کردن و خند و پیل توام است شبان لبست و کچه و لبایم مینا بجا و در شمش و مجاز است خور
 جمال الدین سلمان سے طبع خود روز دنیا بر لبست سر کاسه از بطن دست زور نگاه کنجا بولیت لب